

Ingvild Gaustad

Og så ser æ på setninga og bare *faen* her har æ skrevet bare bokmål

En sosiolingvistisk undersøkelse av unge
trondheimeres private skrivepraksis

Masteroppgave i nordisk for lektorstudenter
Mai 2023

Ingvild Gaustad

Og så ser æ på setninga og bare *faen* her har æ skrevet bare bokmål

En sosiolingvistisk undersøkelse av unge
trondheimeres private skrivepraksis

Masteroppgave i nordisk for lektorstudenter
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Denne sosiolingvistiske oppgaven ser på trekk i unge trondheimeres private skrivepraksis på nett, og hvilke oppfatninger de selv har om å skrive talemålsnært. Målet med oppgaven har vært å utforske hvordan unge trondheimere skriver i private situasjoner og i sosiale medier. Jeg har derfor forsøkt finne svar på *hvordan, når og til hvem* den talemålsnære skrivinga oppstår. Jeg ønsket å se om det er uskrevne normer og regler for hvordan disse unge trondheimerne skriver, og hvilke tanker de har gjort seg opp selv om egen og andres språkbruk på nett.

Skriftligheten har gjennom utviklinga og bruken av sosiale medier fått stor plass i livene våre, der flere skriver, vi skriver mer enn tidligere og det vi skriver trenger ikke lengre å gå gjennom noen form for sensur før det kan publiseres. Den økte skrivinga og digitaliteten har også åpnet for en større grad av sosialitet, og måten vi er sosiale på endrer seg. I dag bruker vi internett til sosial nettverksbygging og deler innhold og skriver og kommuniserer med hverandre, og denne typen skriving har blitt en stor del av unges hverdag og livsverden.

Gjennom arbeidet med prosjektet har jeg samlet inn autentiske tekster og samtaler fra fire informanter. Informanttekstene er supplert med to typer intervju og et forskningsprosjekt for å få tilgang til informantens tanker og oppfatninger til å skrive dialektnært, og for å bedre kunne undersøke om de ordlegger seg annerledes i ulike situasjoner og til ulike mottakere. Det viser seg at det er flere faktorer som spiller inn på informantenes skrivepraksis, men mye tyder på at stikkord som relasjoner, formalitet og identitet er viktig.

Abstract

This sociolinguistic thesis looks at features in young Trondheimers' private writing practice online, and what perceptions they have about writing in a colloquial way. The aim of the thesis has been to explore how young Trondheimers write in private situations and in social media. I have therefore tried to find answers to the extent of *how*, *when* and *to whom* the colloquial writing occurs. I wanted to see if there are unwritten norms and rules for how these young Trondheimers write, and what thoughts they have made up about their own and other people's use of language online.

Through the development and use of social media, writing has gained a large place in our lives, where more people write, we write more than before and what we write no longer needs to go through any form of censorship before it can be published. The increased writing and digitality have also opened up a greater degree of sociality, and the way we are social is changing. Today we use the internet for social networking, sharing content and to write and communicate with each other, and this type of writing has become a large part of young people's everyday life and life perceptions.

Through the work on this project, I have collected authentic texts and conversations from four informants. The informant's texts are supplemented with two types of interviews and a research project to gain access to the informant's thoughts and perceptions of writing dialectically, and to better investigate whether they express themselves differently in different situations and to different recipients. It turns out that there are several factors that play into the informants' writing practice, but key words such as relationships, formality and identity are important.

Forord

Det er mange som fortjener en stor takk for bidrag, innspill, støtte og trøst i arbeidet med masteroppgaven og for at jeg kan kalle meg ferdigutdannet lektor (med tillegg)! Prosessen har vært svært krevende, men også svært givende, og jeg har lært mye om meg selv, hva jeg kan få til og at lite her i livet kommer gratis. Det siste halvåret har bydd på lange dager, uendelig mange følelser og usunne mengder koffein, men jeg ser likevel tilbake på det med stolthet.

Først og fremst vil jeg takke veilederen min Stian Hårstad for faglig støtte, veiledning, heiarop og uendelig med pirk.

Tusen takk for skumleserne mine som har luket ut skrive- og slurvefeil i grevens tid.

Videre vil jeg takke Pappa og Merete for at dere alltid svarer på telefon og FaceTime når jeg trenger å klage eller gråte fra meg, og for at dere motiverer meg til å fortsette uansett hvor lite lyst jeg har.

Tusen takk til Eystein for all støtte og kjærlighet og for x antall forsøk i å senke stressnivået mitt. Det blir bedre heretter - jeg lover!

Tusen takk til venner og familie på kryss og tvers som alltid stiller opp for meg og får fram en god latter selv i de mest håpløse situasjonene.

En spesiell takk til Johanna, Kristine, Martine og Ragnhild. Uten dere hadde jeg ikke kommet meg gjennom fem år på lektorstudiet med hevet hode, og veien hit hadde ikke vært i nærheten av like gøy.

Sist, men ikke minst, tusen takk til informantene mine som har bidratt med autentiske og private tekster og samtaler, og som har stilt opp på intervju med meg. Uten dere hadde det ikke blitt noen masteroppgave.

Ingvild Gaustad

Trondheim, mai 2023

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	v
Abstract	vi
Forord	vii
1. Innledning	11
1.1 Tematikk og rammeverk	11
1.2 Hensikt og problemstilling	11
1.3 Oppgavens struktur	12
2. Teoretiske overblikk	13
2.1 Sosiolingvistikkenes opprinnelse og utvikling.....	13
2.1.2 Labovsk sosiolingvistikk og den egentlige sosiolingvistikken	13
2.1.3 Eckerts bølgemetaforikk.....	14
2.2 Funksjonalistisk og formalistisk tilnærming.....	14
3. Sosiolingvistisk utforskning av nettspråk	16
3.1 Utviklingstrekk i feltet	18
3.2 Konseptuell muntlig og konseptuell skriftlig	19
3.3 Kodeveksling	20
3.4 Tilpasningsteorien.....	21
4. Materiale og metode	22
4.1 Bakgrunn for metodiske valg - metodetriangulering.....	22
4.2 Forskerrollen og etiske betraktninger	23
4.3 Innsamlingen	24
4.3.1 Rekruttering, informantutvalg og representativitet	25
4.3.2 Innsamling av tekster.....	26
4.3.3 Hvorfor to typer samtaler	28
4.4 Forskningssamtaler - en-til-en	28
4.5 Forskningssamtalen - gruppesamtalen.....	29
4.6 Datagrunnlag	30
4.7 Hvordan tekstene ble vurdert	30
4.8 Tidligere definisjoner	30
4.9 Min definisjon.....	31
5. Analyse på formnivå	33
5.1 Formanalyse av informanttekstene og språktrekk.....	33
5.2 Sammenfattende om formvariasjon	35
5.3 Informantene	35
5.3.1 En-til-en av tekstene til informantene.....	35

6. Drøfting av forskningssamtalene.....	40
6.1 <i>Redegjørelse av hver informant</i>	40
6.1.1 Frode.....	40
6.1.2 Lisbeth.....	42
6.1.3 Christian	42
6.1.4 Celine	43
6.2 <i>Oppsummerende drøfting</i>	44
6.3 <i>Valg av chatte-apper og preferanser</i>	44
6.4 <i>Betydningen av og bevisstheten om å skrive på dialekt</i>	46
6.4.1 <i>Relasjon til samtalepartneren</i>	47
6.4.2 <i>Tanker og holdninger</i>	48
6.5 <i>Hva er typiske «trondheimsting» ifølge en ung trondheimer?</i>	49
6.6 <i>Betydningen av bokmålskrivinga</i>	49
7. Avslutning	53
7.1 <i>Oppsummering</i>	53
7.2 <i>Videre forskning</i>	54
Litteraturliste.....	55

1. Innledning

1.1 Tematikk og rammeverk

Vi har blitt enda mer skriftlige de siste tiårene, og måten vi er både skriftlige og sosiale på har endret seg drastisk. Flere større kvantitative undersøkelser, for eksempel fra Språkrådet i 2016 og 2018, og Røyneland og Vangsnes 2021, viser at nordmenn i stor grad skriver «på dialekt». De samme undersøkelsene sier også at denne skrivinga i stor grad skjer i private og uformelle arenaer, plattformer og apper. Selv om vi vet at det skrives talemålsnært på disse plattformene, vet vi ikke så mye om hvordan og hvorfor det gjøres. I dag har vi mange kanaler og plattformer å ytre oss i, og vi er tilgjengelig og «på nett» i større grad enn noen gang tidligere (Hårstad, 2020). Derfor kommer også den muntlige skriftligheten tydeligere fram i det som ikke har vært like synlig i skrift tidligere.

Det at vi nå i større grad er tilgjengelige og «på nett» har gjort at terskelen for å ytre seg er lavere, og en må ikke lengre gjennom noen form for sensur før det man skriver er på trykk. Trekk som kanskje tradisjonelt sett blir sett på som muntlige blir nå skriftlige. Å skrive på dialekt er ifølge blant andre Røyneland og Vangsnes (2021) svært utbredt blant ungdom. Som fremtidig norsklektor i den videregående skolen og som delvis ansvarlig for fremtidens skrivere, mener jeg dette er særlig interessant og det er derfor her nysgjerrigheten min ligger.

Jeg skal undersøke hva som kjennetegner unge trondheimeres private skriving på nett, og oppgaven vil si noe om hvordan trondheimsdialekta brukes i skriftlig kommunikasjon. Ved hjelp av tekstutdrag fra autentiske informantsamtaler, har jeg fått mulighet til å se faktisk språkbruk hos unge trondheimere, og kan dermed si noe om hva som kjennetegner deres talemålsnære skriving.

1.2 Hensikt og problemstilling

Hovedformålet med oppgaven min er å utforske hvordan unge trondheimere skriver i private situasjoner. Målet er derfor å se på i *hvor stor grad, hvordan og når* dialektskriving oppstår i samtaler informantene har med venner, familie og andre bekjente. Jeg ønsker å se om det finnes uskrevne normer og trekk for hvordan unge trondheimere skriver og hvilke tanker og holdninger ungdommen selv har til talemålsnær skriving.

Problemstillingen jeg forsøker å besvare er derfor:

Hva kjennetegner unge trondheimeres private skriving på nett og hvilke oppfatninger har de selv om disse skrivepraksisene?

Jeg forsøker å utdype problemstillinga ved å stille spørsmål ved hvilken plass dialektskriving har for informantene, samt betydningen og bevisstheten av å skrive på dialekt, i motsetning til å skrive bokmål.

1.3 Oppgavens struktur

Kapittel 2 og 3 presenterer teoretiske overblikk og det faglige feltet jeg mener oppgaven er en del av. Jeg ser blant annet nærmere på utviklingstrekk i det sosiolingvistiske forskningsfeltet, CMC-forskning, konseptuell muntlig- og skriftlighet, og kodeveksling og kodeblanding. I kapittel 4 beskriver jeg datamaterialet og metodene jeg har brukt i både innsamlinga og bearbeidinga av informanttekstene. Her går jeg også inn på tidligere definisjoner på talemålnær skriving før jeg presenterer min egen definisjon. Kapittel 5 er en analyse på formnivå der informantene først utelates, og jeg heller ser på mulige tendenser og trekk de kan ha til felles i tekstene sine. Kapittel 6 er redegjørelse, drøfting og diskusjon av funnene fra kapittel 5, utdypet med funn og innhold fra forskningssamtalene. I kapittel 6 trekker jeg inn de individuelle informantene, og ser på hvilken plass dialektskriving har for dem, og betydningen og bevisstheten av å skrive dialekt, i motsetning til å skrive bokmål. Kapittel 7 er oppsummering og videre forskning.

2. Teoretiske overblikk

2.1 Sosiolingvistikken opprinnelse og utvikling

Sosiolingvistikken vokste fram som et eget forskningsfelt gjennom blant andre William Labov på 1960-tallet (Hårstad, Lohndal & Mæhlum, 2017, s. 116) og fokuserte blant annet på utforskning av språklige forhold. Det er verdt å poengtere at den forskningen Labov og tidlig sosiolingvistikk la vekt på ofte var det muntlige ved språket, og ikke det skriftlige som er fokuset for min oppgave. Likevel trekker jeg inn noen aspekt ved tidlig sosiolingvistisk forskning for å plassere den i en sosiolingvistisk ramme.

Haver Cecil Currie kan på flere måter sies å være den første som forsøkte å definere og samle en egen akademisk disiplin som skulle omfavne det sosiale aspektet ved språk, gjennom både et individ - og gruppenivå, altså mer likt det vi kjenner som sosiolingvistikk i dag (Hårstad et al., 2017, s.115). At språklige enheters symbolkraft kan brukes og utnyttes av den enkelte språkbrukeren, og derfor også skape språklig endring, ble først tematisert senere (Hårstad et al., 2017, s. 116). Penelope Eckert tematiserer også dette gjennom bølgemetaforikken sin i *Three waves of variation study* (Eckert, 2012) som jeg kommer tilbake til i kapittel 2.1.3.

2.1.2 Labovsk sosiolingvistikk og den egentlige sosiolingvistikken

Det ingen enighet om en felles sosiolingvistisk teori, kanskje fordi forskning innenfor feltet er såpass ulik at man ikke har behov for en. Om man derimot skulle hatt en, burde det ifølge Vázquez Carranza være en som ivaretar sosiolingvistikken multidisiplinære mangfold og egenart i blant annet forskningsmetoder (Vázquez Carranza, 2017, s. 116). En annen relevant henvisning vil være til Coupland (2001) som foreslår tre paradigmer sosiolingvistisk teori kan betraktes på. Den første er en «faktisk» lingvistisk teori, men som forkastes fordi en slik teori har vist seg å være meningsløs for lingvister som holder fast ved «teorier om språk uten mennesker». Den andre Coupland foreslår er en samling av flere relevante mindre teorier, som han påstår sosiolingvister kan støtte fordi feltet har produsert «theories but not theory» (Coupland, 2001, s. 8). Den tredje og siste måten Coupland foreslår er å se sosiolingvistikk som en sosial teori fordi et hvert sosiolingvistisk prosjekt vil ha egne data og at en derfor må gjøre seg egne antakelser om hvordan de sosiale prosessene er og hvordan de er organisert (Coupland, 2001, s. 8). Den siste måten å se sosiolingvistikk på vil derfor være mer treffende for mitt prosjekt.

2.1.3 Eckerts bølgemetaforikk

Den første bølgen tar for seg tidlig Labovsk sosiolingvistik der hovedvekten ble lagt på makronivået og hvordan grupper av språkbrukere tedde seg, og ikke på å forstå enkeltindividers handlinger (Hårstad et al., 2017, s. 116). Den andre bølgen kjennetegner en utviklingstendens i både det teoretiske og metodologiske med en økt interesse for en interaksjonell tilnærming til språket (Hårstad et al., 2017, s. 121). Andre kjennetegn i denne bølgen er et større fokus på enkeltindividet og samhandling en med samfunnet og omgivelsene rundt. Dette kan minne litt om det jeg gjør i mitt prosjekt, men samtidig er ikke prosjektet mitt en etnografisk undersøkelse.

Videre tar den tredje bølgen for seg studiet av *stiler* og at det vil være flere ulike måter å bruke språket på, altså vil det være ulike stiler for å markere tilhørighet på, som er høyst relevant for mitt prosjekt, og som jeg kommer videre inn på i kapittel 5 og 6. Eckert påpeker at den tredje bølgen markerer et brudd der det er mer fokus på identitet og semiotiske system som skaper sosiale kategorier (Eckert, 2012, s. 94). I denne bølgen blir språktrekkene koblet opp mot sosiale grupper, noe en i dag ser i stikkord som ikonisering, språket som symbol, tilskrevet identitet og identitetsforhandlinger. Et viktig poeng for Eckerts bølgemetaforikk er at de ikke skal forstås som egne, adskilte epoker og paradigmer som avløses av hverandre, men heller som analytiske perspektiver som bygger på hverandre (Hårstad et al., 2017, s. 121). Mitt prosjekt vil til dels kunne passe inn under det Eckert kaller den tredje bølgen, men samtidig har ikke «internett-kommunikasjon» og digital sosial skriving fått merkverdig mye plass i noen av de allerede eksisterende bølgene. Det kan dermed tenkes at en ny og fjerde sosiolingvistisk bølge, som gir rom for blant annet det digitale perspektivet på språk og skriving, er på vei (Hårstad, 2021, s. 27–28), men det vil derimot være for tidlig å slå fast.

2.2 Funksjonalistisk og formalistisk tilnærming

Vázquez Carranza nevner særlig to tilnærminger til studiet av språk, der den ene i alle fall vil være relevant for tilnærmingen til mitt prosjekt, det funksjonalistiske og det formalistiske paradigmet (Vázquez Carranza, 2017, s. 116). Det funksjonalistiske paradigmet tar for seg språk som et instrument for interaksjon der hovedfunksjonen er kommunikasjon, og den psykologiske korrelasjon er evnen til å gjennomføre sosiale interaksjoner. Med andre ord tar det funksjonalistiske paradigmet kontekst og sosiale faktorer i betraktning, slik jeg gjør i mitt prosjekt. På den andre siden, om språk i det formalistiske paradigmet, har det som hovedfokus

å uttrykke tanker, og den psykologiske korrelasjonen er evnen til å skape, tolke og bedømme setninger. For formalister er studiet av språk uavhengig av kontekst og sosiale faktorer, slik vi kan se at funksjonalister *er* opptatt av. Den formalistiske tilnærminga, om at kontekst ikke skulle ha noe med forskningen å gjøre, gjorde at språkvitenskapen hos formalistene ble «språkbrukerløs» (Hårstad et al., 2017, s. 159). Siden mitt prosjekt er avhengig av både språkbrukerne, språkbrukernes perspektiv, og de sosiale kontekstene rundt dem, velger jeg å støtte meg mot den funksjonalistiske tilnærminga.

3. Sosiolingvistisk utforsking av nettspråk

Oppgaven min handler i grove trekk om ungdoms språkbruk på nett, og derfor vil det være relevant å si noe om tidligere forskning på dette feltet. Som Røyneland og Vangsnes også viser til i deres artikkel om ungdom og sosiale medium, utfordrer sosiale media det tradisjonelle skillet mellom normert og standardisert skriftspråk, og inviterer heller til kreativ og refleksiv språkbruk (Røyneland og Vangsnes, 2021, s. 357). I tidlig forskning på *computer-mediated communication* (CMC) fra 80-tallet, var det lite fokus på språkbrukerne, men heller på språk på internett uten at forskerne hadde særlig mye kontakt med de som produserte språket. I senere tid har det skjedd et skifte i CMC-forskninga der det har gått fra være medieorientert til å bli brukerorientert (Stæhr, 2015 og 2018). Stæhr mener det er viktig å forstå individenes livsverden for kunne forstå språkbruken deres på nett. I mitt tilfelle er det derfor en fordel at jeg kjenner informantene mine og livsverden deres. For det første kjenner jeg informantene fra tidligere, for det andre er jeg som lærer i den videregående skolen spesielt opptatt av ungdoms livsverden, og for det tredje er den livsverden jeg undersøker ikke så langt fra den livsverden jeg selv vokste opp med og til en viss grad fortsatt befinner meg i.

Det har skjedd store (skrive)teknologiske utviklinger de siste 70 årene. Fra den første delvis ferdigbygde datamaskinen Nusse skrev «HURRA» i 1953 (Strømme 1993, s. 70 i Hårstad, 2021, s. 21), til de skrivepraksisene vi omgir oss med i dag. Særlig fra 1990, kan man snakke om en medieteknologisk omveltning som har gjort den digitale kommunikasjonen til en stadig mer sentral del av hverdagen vår. Som Hårstad 2021 blant andre slår fast, er internett og mobile datamaskiner blant de viktigste vilkårene for denne suksessen (Hårstad, 2021, s. 22). Skriftligheten har uten tvil fått enorm plass i livet vårt i denne siste epoken, og som Hårstad også påpeker har i alle fall deler av verdens befolkning opplevd en enorm utvikling og mye tyder på at flere skriver, flere skriver mer enn de gjorde tidligere og det som skrives blir en del av noe semi-offisielt, som hypotetisk sett kan nå ut til mange (Hårstad, 2021, s. 23–24). På ganske få år har det å ha en egnet digital skriftkompetanse, eller det å ha en høy literacy-kompetanse, blitt en ren selvfølge og noe vi krever og forventer av en borger i vår moderne verden. I et bredt perspektiv på literacy kan en forklare begrepet som at det er flere måter å skape mening på, men at språk og tekst alltid er en viktig del av enhver sosial kontekst (Blikstad-Balas, 2016, s. 15). Den økte skriftligheten og digitaliteten har ikke bare gjort at flere skriver, men den åpner også for en større grad av sosialitet, noe som krever at man aktivt bruker skriftkompetansen og literacyen.

Internett og mediert interaksjon var tradisjonelt sett et sted man gikk for å finne og lese informasjon, men gjennom 2000-tallet har dette utviklet seg til å bli et sted man oppsøker, og til en viss grad alltid er tilgjengelig på (Hårstad, 2021, s. 28). I dag bruker vi internett til sosial nettverksbygging og deler innhold og skriver og kommuniserer med hverandre.

Androutsopoulos (2011) kaller dette for *participatory web* eller deltakende internett som er min norske oversettelse av begrepet, der vi er medskapere av den skriften vi finner på internett. Androutsopoulos oppsummerer dette kort med «[...] more people write, people write more, and unregimented writing goes public». Denne selvstendige skrivinga er noe av det som skiller seg fra det vi kjenner som offisielle skriftspråksnormer, og kan minne om det som ligner på det noe diffuse begrepet *dialektskriving*. Androutsopoulos bruker den engelske termen «vernacular» som ikke enkelt lar seg oversette til norsk, men som i noen tilfeller brukes om de norske «ikke-standard», «hverdagslig», «dagligtale» eller til en viss grad også «dialekt» (Androutsopoulos, 2011, norsk oversettelse av Hårstad, Mæhlum og van Ommeren 2021, s. 141). Poenget er at skriftligheten på disse sosiale arenaene får et preg av «vernacular», og da kan en begynne å snakke om muntlig skriftlighet (Hårstad, et al., 2021, s. 141). Det er her *dialektskriving* kommer inn. Som Hårstad et al., viser til er det mange som kaller dialektskriving og nettspråket «alt som avviker fra det konvensjonelle skriftbildet og standardortografien» (2021, s. 142), selv om en slik kategorisering stort sett ofte vil være for enkel. Senere i oppgaven viser jeg til informantene mine som bruker termene «å skrive på dialekt» og «å skrive dialekt. Det støttes også opp ved at spørreundersøkelser, som har tatt for seg denne tematikken, har kartlagt at særlig mange yngre nordmenn i stor grad oppgir at de «skriver dialekt» i sosiale medier (jf. Røyneland og Vangsnes, 2021 og Vangsnes, 2019). Videre i oppgaven velger jeg å bruke begrepet dialektskriving og å skrive dialekt om at informantene mine skriver talemålsnært, selv om det ikke er opplagt hva den enkelte mener når hen snakker om dialektskriving.

Videre vil jeg også støtte meg på det Hårstad sier om at det er

... nødvendig å skille mellom digital skriving i vid forstand, det vil si «tekst produsert ved hjelp av en datamaskin», og digital skriving innafor et nettverk, det vil si dialogiske skrivepraksiser innen et fellesskap med den digitale teknologien som infrastruktur. (Hårstad, 2021, s. 24).

Disse digitale tekstene er i stor grad sosiale, men som Hårstad viser til med sitatet ovenfor, er det fortsatt flere gode grunner til å skille de skrivepraksisene som hovedsakelig utgjør et

nettverk for kommunikasjon og samhandling (2021, s. 24). Å skille disse fra hverandre kan gjøres på flere måter, og fra teknologiens og den digitale skrivingas framvekst fra 2000-tallet har det sirkulert mange begreper ut fra hva man vil vektlegge (Stæhr, 2015, s. 154). Et mer dekkende begrep for min undersøkelse enn CMC ville kanskje vært *DMSC* (digitally mediated social communication) for å inkludere den sosiale sida ved digital skriving. Begrepet i seg selv er ikke avgjørende for oppgaven som helhet, men jeg velger likevel å nevne det.

3.1 Utviklingstrekk i feltet

Jannis Androutsopoulos gir et overblikk på hva som har skjedd i forskningen på datamediert kommunikasjon (de siste fire tiårene). Androutsopoulos oppsummerer hva som kan sies å være mønster og utviklingstrekk ved den digitale språkbruken og fremhever særlig faktorer som er preget av «orality, compensation, and economy», (Androutsopoulos, 2011, s. 149). Dette er fordi rammene for skrivinga som foregår på nett, er annerledes enn skrivingen i skole- eller jobbsammenheng. For det første har skrivinga blitt økonomisk i form av at vi skriver kjappere enn tidligere og bruker mindre tid på å bearbeide det vi skriver, før vi sender det av gårde, som vi skal se at noen av informantene mine også forteller er en grunn til at de skriver dialekt. For det andre har skrivinga blitt kompenserende fordi vi kompenserer for det vi kanskje mangler, sammenlignet med en muntlig samtale, som for eksempel at man legger på emoji'er eller andre tegn for å kompensere for kroppsspråket man ellers ville tatt i bruk. For det tredje preger de muntlige trekkene også den digitale skrivinga ved at vi for eksempel skriver med STORE BOKSTAVER, legger på flere utropstegn!!, spørsmålstegn?!, ekstra vokaaaaaler eller konsonanterrrr der de egentlig ikke hører hjemme, for å vise at man for eksempel «roper» noe. Ved dette kan man si at skrivesituasjonen er konseptuelt muntlig (Hårstad, 2021, s. 140).

Som Hårstad sier har vel flere fått høre at man ikke må bli for muntlige når man leverer skriftlig arbeid på skolen, men hva er egentlig for muntlig skrift? (Hårstad et al., 2021, s. 137). Er det all form for skriving som avviker fra reglene og normene innenfor de to offisielle skriftspråkene vi har i Norge, altså bokmål og nynorsk? Jeg skal ikke bevege meg for langt inn på akkurat denne tematikken annet enn å stille spørsmål ved det, siden mitt prosjekt handler om skriving i private sammenhenger og om valgfrihet i skrift. Androutsopoulos påviser særlig en tendens som ser ut til å være gjentakende på tvers av ulike språksamfunn, at

«mye av skrivinga er mellompersonlig og relasjonsfokusert heller enn temaorientert og at språkbruken altså er mer preget av at vi skriver *til* og *med* noen enn at vi skriver *om* noe/noen» (Hårstad et al., 2021, s. 140). Det kan også inngå i begrepet om konseptuell muntlighet.

Likevel viser Hårstad til at mange læreverk forklarer forskjeller mellom det muntlige og skriftlige ved at det skriftlige er «formelt», «distansert» og «planlagt», mens det muntlige er «uformelt», «intimt» og «spontant» (2021, s. 137). Læreverkdefinisjonene kan være problematiske fordi, for eksempel, spontan skriftproduksjon da automatisk havner inn under muntlighet, selv om det jo egentlig er skriftlighet. Hårstad bruker eksempelet om at subjektet i setninga ofte utelates i muntlig tale – det ser vi også tendenser til i informanttekstene. Det betyr derimot ikke at manglende subjekt alene er definerende for om noe er muntlig eller skriftlig, for en kan også utelate subjektet i skrift. De faktiske forskjellene ligger derimot på et annet plan, og består av forhold som går på tekstens form og funksjon.

I digital sosial skriving i private sammenhenger *kan* det meste være lov. Her velger jeg å legge trykk på *kan* fordi det ifølge mine informanter er visse normer og regler for hvordan en skriver «korrekt» trondheimsk, som kapittel 5 går dypere inn på. Hårstad skriver noe annet som er særlig interessant for mitt prosjekt om at vi kan si at «vi snakkes» når vi faktisk skriver til hverandre i ulike meldingssystemer (Hårstad et al., 2021, s. 137).

3.2 Konseptuell muntlig og konseptuell skriftlig

Hårstad et al. viser til de tyske tekstforskerne, Koch og Oesterreicher 1990 som brukte begrepene konseptuell muntlighet og konseptuell skriftlighet for å favne grensdragningene mellom det muntlige og skriftlige (Hårstad et al., 2021, s. 138). *Konseptuell* viser her til forestillinger og ideer, og skiller mellom egentlig muntlighet/skriftlighet (i faktisk og materiell forstand) og konseptuell muntlighet/skriftlighet (i idéforstand). Begrepene kan overføres til mitt datamateriale og mine informanter ved at grensdragningen mellom hva som er «muntlig tekst» og «skriftlig tekst» ikke nødvendigvis er så enkle å skille mellom. Begrepene kan være nyttige i tilnærminger til språklige praksisformer som mange oppfatter «både litt muntlig og litt skriftlig» (Hårstad et al., 2021, s. 139). Konseptuell muntlig og konseptuell skriftlig kan dermed gjelde i flere av de digitale kommunikasjonsplattformene som brukes i dag. Hårstad poengterer at ved å bruke begrepene konseptuell muntlig og

konseptuell skriftlig, unngår den uheldige sammenblandingen av kategorier og begreper som oppstår når en utforsker disse tekstarenaene, som jo jeg gjør i mitt prosjekt.

3.3 Kodeveksling

Tradisjonelt sett blir kodeveksling sett på som å veksle mellom to språkkoder, enten å veksle mellom det standardnormerte for eksempel bokmål og dialekt, veksling mellom ulike dialekter eller ulike språk, eller en blanding mellom norsk og engelsk. Undersøkelser av Blom og Gumperz fra 1972 blir blant annet av Røyneland trukket fram som starten på studiet av kodeveksling (2008, s. 49), der kodeveksling ofte blir sett på som en diskursstrategi. Tidligere og tradisjonelt sett ble interaksjon og kodeveksling kun sett på ansikt til ansikt, altså via muntlighet. I nyere tid, via blant andre Androutsopoulos 2013 og CMC-forskning, har denne tradisjonen blitt både utfordret og fornyet, og en ser at kodeveksling kan undersøkes og fylle ulike funksjoner i ulike diskurser, blant annet i skriving på nett. Kodeveksling innebærer at en veksler mellom koder innad i en samtalesituasjon, eller for skriftlige situasjoner, i en setning eller avsnitt. Unn Røyneland poengterer at en også kan snakke om kodeveksling som situasjonsbetinget, der vekslingen mellom koder er avhengige av hvilke kommunikative behov en har (2008, s. 48-49). De tilfellene jeg undersøker i datamaterialet, er ofte tilfeller hvor kodevekslingen ikke er meningsbærende i seg selv, og at det derfor ikke er snakk om kodeveksling, men «code-mixing», altså kodeblanding (Androutsopoulos, 2013).

Androutsopoulos viser til at kodeblanding er en kombinasjon av to ulike koder som mangler en bestemt pragmatisk funksjon (2013). Kodeveksling brukes for å bevisst sette ytringa i en kontekst, mens kodeblanding ikke har en egen strategi for å formidle mening eller kontekst.

Androutsopoulos 2013 presenterer åtte funksjoner kodeveksling kan ha i ulike diskurser (Androutsopoulos, 2013, s. 13). De to funksjonene under vil være relevant for den *kodeblandingen* jeg skal undersøke etter i eget datamateriale:

1. Blanding for å markere at det som blir sagt er morsomt eller useriøst
2. Blanding til eller fra samtalepartnerens kode for å markere tilhørighet eller avstand

For mitt prosjekt velger jeg å bruke begrepet kodeblanding når jeg ser på tekst der informantene blander mellom å skrive trondheimsdialekt, tilnærmet normriktig bokmål og engelsk. Jeg velger å behandle tekstene som kodeblanding både i tekster der det er, men også kanskje mangler en pragmatisk funksjon, selv om jeg vet at dette kan være problematisk (ref

Røyneland, 2008, s. 52). Jeg velger å slå sammen kodeblanding og kodeveksling, og bruke kodeblanding som samlebegrep og se bort fra de iboende funksjonene pragmatikken bak ytringene kan ha. Selv om jeg vet at denne kategoriseringen ikke kommer uten fallgruver, velger jeg å gjøre det fordi kodeveksling eller kodeblanding ikke skal være hovedtema for prosjektet, men jeg mener likevel at det er interessant å se på hvordan blandinga foregår og hvorfor informantene velger å blande.

3.4 Tilpasningsteorien

Tilpasningsteorien, eller akkomodasjon ble utviklet av Giles og Powesland (1975) og kan knyttes til kodeveksling. Giles og Powesland forklarer at det vesentlige i tilpasningsteorien handler om at en øker eller reduserer likheten eller ulikheten med samtalepartner for å bli positivt evaluert. Dette kan sees i sammenheng med språkbrukeres ønske om å bli sosialt akseptert. Å akkomodere eller tilpasse seg på denne måten, kan ifølge Giles og Powesland henge tett sammen med identitetsfølelsen (1975, s. 157-158). Her må jeg poengtere at selv om det begynner å bli en stund siden 1975, er det de sier om kodeveksling fortsatt relevant i dag, og andre har i nyere tid også undersøkt og kommet inn på tematikk knyttet til kodeveksling (jf. blant andre Røyneland og Vangsnes, 2021, Nilep, 2006 og van Ommeren 2016). Andre viktige begrep i tilpasningsteorien er konvergens som handler om å tilpasse språkbruken for å nærme seg samtalepartnere, og divergens som handler om å bruke språket for å signalisere avstand til samtalepartneren (Akselberg, 2008, s. 160). En kan med andre ord bruke språket, både muntlig og skriftlig for å vise at man tilhører, eller ønsker å tilhøre, spesifikke grupper. Strategier som dette henger tett sammen med identitetsbegrepet og det å vise lojalitet, avstand eller at en hører til. Ved å divergere markerer man for eksempel avstand fra en gruppe for å vise tilhørighet hos en annen gruppe. Jeg skal også undersøke om det er tilfeller av divergering i datamaterialet mitt. Divergering kan for eksempel være der en konsekvent skriver bokmål til en gruppe, men talemålsnært til en annen, fordi en ikke ønsker vise fram den type identitet. På den andre siden, ved å konvergere viser man tilhørighet og lojalitet hos den gruppen man ønsker å nærme seg. Konvergering kan for eksempel være der noen en skriver med mye «slang» og kodeblander med dialekt og engelsk, for å vise lojalitet og tilhørighet til en spesifikk person eller gruppe.

4. Materiale og metode

I dette kapittelet redegjør jeg for de metodiske valgene jeg har gjort i arbeidet med prosjektet. Som datagrunnlag har jeg valgt en kombinasjon av kvantitative og kvalitative data, der jeg har samlet inn autentiske chat-samtaler fra informantene, heretter kalt *informanttekster*, i tillegg til et forskningseksperiment, heretter kalt *bestillingsmeldinger*. Jeg har utdypet funnene i disse tekstene med to typer intervju, kalt *de individuelle samtalene* og *gruppesamtalen*, men blir heretter omtalt som *forskningssamtaler* når de sees under ett. Først i kapittel 4 går jeg inn på metodetrianagulering og bakgrunnen for de metodiske valgene jeg har tatt. Deretter tar jeg for meg målet med prosjektet, representativitet og informantutvalget. Videre går jeg inn på prosessene rundt innsamling av data, hvordan chat-samtalene og intervjuene har blitt vurdert. Til slutt i kapittelet går jeg også inn på rollen som forsker og etiske betraktninger.

4.1 Bakgrunn for metodiske valg - metodetrianagulering

Siden problemstillingen min hovedsakelig handler om å få mer kunnskap om hvordan folk tenker om et tema, vil blant annet intervju som metode passe bra (Neteland, 2020, s. 51). En skiller ofte mellom kvantitative og kvalitative intervju, og siden jeg vektlegger å finne mening, tolke og forstå det informantene mine skriver og sier, ligger prosjektet mitt nærmere en kvalitativ studie. Likevel har det vært utfordrende å plassere prosjektet under den ene heller enn den andre, fordi materialet jeg sitter igjen med ikke passer inn under enten kvantitativt eller kvalitativt. Jeg har derfor valgt å plassere prosjektet i en større metodesammenheng, og heller bruke begrepene *relativt kvantitativt* og *relativt kvalitativt*, og støtter meg på det Barbara Johnstone sier om at sosiolingvistiske studier som ofte ikke er rent kvantitative eller kvalitative (2000, s. 36). Jeg mener at begrepet *relativt kvantitativt* og *relativt kvalitativt* vil være mer passende for mitt prosjekt da jeg bruker begge metodene for innsamling og analysing av datamaterialet, i tillegg til at jeg har et for lite informantutvalg til at prosjektet skal kunne regnes som kun kvantitativt. Dette støtter også Aksel Tjora opp under «I mange tilfeller vil en kombinasjon av kvalitative og kvantitative tilnæringer være gunstig, dersom man har ressurser til dette» (2021, s. 26).

Siden det i hovedsak er informantenes tanker og holdninger om skriftspråk som er av interesse, har jeg valgt en kombinasjon av informanttekster, forskningssamtaler og et forskningseksperiment, noe som gjør det mulig å ha en kombinert tilnærming til prosjektet. Tjora viser også til noen generelle «kjennetegn», hvor kvalitative metoder viser innsikt, mens

kvantitative viser oversikt (Tjora, 2021, s. 35). Kvalitative studier har også gjerne fokus på det informantene selv opplever og hvilken konsekvens disse opplevelsene og meningene kan ha (Tjora, 2021, 27). Denne typen informasjon er vanlig å hente gjennom intervjuer, og er derfor noe jeg forsøker å få fram gjennom forskningssamtalene. Gjennom intervju (eller forskningssamtaler som i mitt tilfelle) har man mulighet til å tilegne seg innsikt i informantenes livsverden uten å ta i bruk vitenskapelige begreper (Tjora, 2021) som kan oppleves som vanskelige for dem å forstå.

Intervjuene jeg har gjennomført minner mer om dybdesamtaler enn intervju, og siden jeg bruker både kvantitative og kvalitative tilnærminger i tilnærmingen, velger jeg heller å omtale intervjuene som *de individuelle samtalene*, *gruppesamtalen* og *forskningssamtalene* når de sees under ett. Tjora poengterer også at et man i et dybdeintervju, eller i min situasjon en dybdesamtale, kan skape en avslappet stemning der informantene føler seg komfortable i situasjonen (2021, s. 127-128), og at man slik skaper rom for refleksjon, erfaringsdeling og meningsutvekslinger. Som supplement til disse kvalitative dybdesamtalene, vil den mengden informanttekster jeg har samlet inn kunne si noe om tendenser blant informantene.

Kvantitative studier gir ofte en bredere oversikt over hvor ofte trekk og fenomen forekommer, og gir i tillegg større mulighet for å kunne gi svar som er generaliserbart for en større gruppe. Selv om mitt prosjekt vil være *relativt kvalitativt* og *relativt kvantitativt* håper jeg at jeg, gjennom analyse og diskusjon av informantenes tekster, kan finne tendenser og trekk som muligens kunne latt seg overføre til en større gruppe trondheimsungdom.

4.2 Forskerrollen og etiske betraktninger

Det å forske på språk på internett fører med seg visse etiske problemstillinger og dilemmaer som en må ta stilling til både før, under og etter arbeidet med prosjektet. Marika Lüders poengterer at jo større sårbarhet informantene viser, jo større ansvar og forpliktelse har en som forsker til å ivare ta og beskytte dem (2015, s. 81). Det at jeg har fått tilgang til private tekster fra private plattformer, stiller strenge krav til meg i å ivareta informantenes informasjon og anonymitet, i tillegg til eventuelle tredjeparters anonymitet som kommer fram i de skriftlige tekstene og i forskningssamtalene.

Et annet aspekt ved det etiske er min relasjon til informantene. Alle informantene er elever jeg kjenner godt fra før og de kjenner også meg. Jeg er faglæreren deres i norsk, vi har tilbrakt

mye tid sammen, og jeg står i en myndighetsrelasjon til dem og skal gi dem karakterer og vurdering. Dette er faktorer som kan påvirke opplevelsen deres av faktisk frivillig deltakelse. Likevel anser jeg relasjonen vi har som både en fordel og ulempe i eksperimentsituasjonen. På forhånd hadde jeg gjort meg opp tanker om at informantene kom til å sensurere språket sitt, eller sende samtaler uten noe «spennende» innhold i og med at de visste at jeg skulle lese og analysere det etterpå. Det viste seg derimot ikke å være tilfellet, da flere av samtale og meldingene jeg fikk tilsendt ikke bærer preg av noen form for sensur. Derfor oppleves det som en fordel at jeg kjenner informantene, kanskje fordi det ufarliggjorde det å dele meldingene og samtale med noen de kjente relativt godt, og at situasjonen rundt ikke er så formell og kunstig. Gjennomføringen av alle de individuelle samtale og gruppesamtale ble også gjort i skolens egne rom, noe som også var en betryggende faktor, i motsetning til om en ukjent forsker skulle gjøre samme eksperiment med dem på et helt annet sted. Den tryggheten som jeg opplevde at informantene fikk, tror jeg også bidro til et godt utgangspunkt for innsamlingen av alle de tre typene datamateriale.

Via dialog med NSD - Norsk senter for forskningsdata, ble det avklart at alt var i orden for å samle inn data dersom informantene anonymiserer eventuelle tredje/fjerdeparter som blir nevnt ¹. Selv om det var opp til informantene å fjerne og sladde eventuelle navn, fikk de instruksjoner og opplæring av meg i å anonymisere. Innholdet i samtale var vanskelig å forutse, men innholdet har vært irrelevant for meg, da jeg kun har vært opptatt av form og skrift. Informantene stod likevel fritt til å velge hvilke samtale de ønsket sende, dermed ville innholdet også være på deres premiss.

4.3 Innsamlingen

Problemstillinga sier allerede noe om hvem jeg skal intervju og hvilke mennesker som er av interesse. I min oppgave er det derfor nærliggende å bruke elever i videregående skole som er født og oppvokst i Trondheim, og som skriver talemålsnært til informanter. Utvalgsmetoden jeg valgte er et strategisk utvalg fordi jeg hadde en plan og strategi (Neteland & Aa, 2020, s. 54), for hvilken type informanter jeg ville ha.

Antall intervjupersoner og lengde på intervjuene kommer også an på problemstillinga. Problemstillingen min legger som nevnt opp til å gå i dyden på temaet, men samtale (de

¹ Dato for godkjenning av prosjektet: 20. desember 2022, prosjekt/referansenummer: 406022

refleksive samtaler og dybdesamtalen) er ikke hovedmaterialet for prosjektet mitt. Det er innsamlinga av informantenes samtaler/chatting deres som er hovedmaterialet, fordi jeg fokuserer på skrift og form, og hvordan unge trondheimere skriver. Jeg har valgt å kombinere både innsamlede samtaler og to typer samtaler (intervju) for å få mer kunnskap om hva informantene tenker om egen og andres språkpraksis på nett.

4.3.1 Rekruttering, informantutvalg og representativitet

For å finne informanter til prosjektet mitt brukte jeg mulighetene jeg har som lærer ved en videregående skole i Trondheim og fant informanter blant egne elever. Jeg la fram og presenterte tankene mine for prosjektet for hele klassen og spurte om det var noen som kunne tenke seg å stille som informant. De i klassen som viste interesse fikk utdelt et informasjonsskriv (se vedlegg), der de fikk all informasjon de behøvde om prosjektet, som anonymitet, databehandling og lagring av andre personidentifiserende detaljer. Av alle elevene som var interessert i å delta, var det etter kun et fåtall av dem som faktisk oppfylte kriteriene mine og som jeg kunne ha med videre. Noen hadde blant annet vokst opp i en annen by, og noen hadde en annen dialekt enn trondheimsdialekta. Jeg stod deretter igjen med åtte informanter, men fire av dem trakk seg før forskningssamtalene skulle gjennomføres. Dataen jeg hadde fra de fire som trakk seg ble fjernet og slettet fra både mobil, PC og skylagring. De fire informantene jeg endte opp med er derfor rekruttert gjennom et strategisk utvalg og etter visse informantkriterier (Tjora, 2021, s. 145), og er de fire informantene jeg har brukt videre i prosjektet.

Jeg har dermed fire informanter på 16 år som alle er født og oppvokst i Trondheim og som har en eller begge foreldre som også er det. Denne gruppa er elever ved en videregående skole i Trondheim, så det totale antallet informanter som kunne oppfylt disse kriteriene er antakeligvis mange tusen. De fire informantene vil, som nevnt i kapittel 4.1, ikke være i nærheten av antallet informanter jeg hadde behov for å få et «svar» som kan være generaliserbar for en større gruppe. Selv om informantutvalget mitt ikke er representativt for en større populasjon enn akkurat den spesifikke gruppa som har deltatt i prosjektet, håper jeg at funnene kan vise tendenser og være overførbare til en større populasjon og som kan reise hypoteser og problemstillinger som eventuelt kan undersøkes videre.

Variablene som skiller informantene, er hovedsakelig kun kjønn, der to av dem er jenter og to er gutter. Om en går dypere til verks finner man nok flere faktorer og variabler som kan spille

inn. Som Martin Folkvord viser til i sin masteroppgave fra 2020, er det mange studier som ser på forskjeller i språkbruken mellom menn og kvinner, blant annet en undersøkelse fra Trondheim (Fintoft & Mjaavatn, 1980, s. 60). Det er også flere andre masteroppgaver fra både NTNU, og andre universiteter og høyskoler i Norge som har undersøkt lignende tematikk (se for eksempel Lande, 2017, Strand, 2018, Bue, 2019, Nystad, 2020 og Folkvord, 2020). Disse har i mer eller mindre grad også vært til god hjelp og inspirasjon i utformingen og gjennomføringen av mitt eget prosjekt. Min oppgave skiller seg fra disse fordi den ser på unge trondheimeres, mer spesifikt ungdom ved en videregående skole i Trondheim, private skriving på internett. Grappa informanter jeg bruker er også antakelig mer lik hverandre i skrivemåte, enn andre grupper med informanter som andre studier har tatt for seg tidligere. I tillegg er datamaterialet mitt unikt da det baserer seg på mine informanters private og autentiske tekster.

4.3.2 Innsamling av tekster

Informantene fikk instruksjoner på at de kunne sende samtaler eller tekster og utdrag fra samtaler de har hatt i hvilket som helst sosialt medium, men jeg foreslo særlig Messenger, iMessage, Snapchat og Instagram. De fikk frie tøyler til å sende samtaler som handlet om hva som helst, men det de sendte måtte være etisk forsvarlig, og jeg poengterte at jeg ikke kunne ta imot personlig informasjon eller «uthenging» og baksnakk av eventuelle andre og tredjeparter. I tillegg måtte samtalene være fra tidligere, altså ikke etter de hadde fått instruksene av meg. Noen av informantene spurte også hva jeg var ute etter og om det de hadde sett for seg som kanskje ikke var så «politisk korrekt» var greit å sende. Jeg fikk da sjekket opp i hva de tenkte og godkjente det før de sendte det til meg. I tillegg til disse autentiske samtalene ønsket jeg at informantene skulle svare på «bestillingsmeldinger» som jeg konstruerte. Dette var for å supplere informanttekstene de selv sendte inn og for å se om de ordlegger seg ulikt når de skriver til ulike mottakere.

Denne metoden innsamling er opprinnelig kalt «Language situation method» eller «språkeksperiment»-metoden som Helle Nystad brukte som term i sin masteroppgave. Metoden er en eksperimentell form for datainnsamling av språk, der en som forsker forsøker å skape en fiktiv situasjon som informanten må forholde seg til og slik framprovosere språkbruk. Metoden er mer utfyllende beskrevet av Heike Wiese i *Language Situations: A method for capturing variation within speakers' repertoires*. Wiese beskriver at metoden «combines the advantages of controlled elicitations with those of spontaneous data collection» (Wiese, 2018, s. 1), som vil si at den kombinerer de kontrollerte situasjonene forskeren lager

med spontan data i form av språket som oppstår ved å framprovosere det. Røyneland og Vangsnes har også brukt denne innsamlingsmetoden der de hentet data fra prosjektet deres *Multilektale praksisar på sosiale medium (MPSP)* (2021, s. 359). De undersøkte skrivepraksiser blant norske ungdommer på videregående skoler, og samlet blant annet inn korte meldinger til ulike mottakere på ulike plattformer, både private og formelle (Røyneland og Vangsnes, 2021, s. 359). Dataen som kommer fram ved slike språkekksperiment kan derfor brukes til å studere intraindividuell variasjon, slik jeg også ønsker å gjøre i dette prosjektet.

Jeg lagde tre bestillinger på meldinger som informantene skulle sende, og disse var:

Melding 1: Melding til lærer om at du er for sen til første time med begrunnelse.

Melding 2: Melding til voksen i IT-tjenesten om at du trenger hjelp til noe. Forklar hva problemet er.

Melding 3: Melding til en venn/vennegjeng med spørsmål om dere skal finne på noe i kveld og forslag til hva.

Grunnen til at disse mottakergruppene er valgt ut, er for å representere ulike typer mennesker de ofte må forholde seg til i hverdagen. Melding 1 som skulle sendes til en lærer er valgt for å ha en «nøytral voksenperson som informantene kjenner til, men som de ikke har et like nært forhold til som for eksempel foreldre eller en trener. Melding 2 som skulle sendes til IT-tjenesten var i samme sjanger, altså en voksenperson som informantene skal be om hjelp til noe. Den antatte forskjellen mellom disse to voksenpersonene, i melding 1 og 2 er at informantene har en nærere relasjon til læreren i melding 1 enn voksenpersonen i melding 2. Her antok jeg at voksenpersonen i melding 2 var en informantene ikke hadde noe særlig kjennskap til. Melding 3 skulle sendes til en venn eller vennegjeng siden samtalene her antakeligvis ville dreie seg om noe hverdagslig og uformelt i motsetning til de to andre mottakerne.

Innsamlingen av informantsamtalene og språkekksperimentet resulterte i 8 bilder av informantsamtaler og 12 konstruerte meldinger fra språkekksperimentet. Informantene tok selv skjermbilder av egne samtaler og bestillingsmeldingene og sendte det til meg. Alle disse blir vist fram i kapittel 5.3.1, men ligger også som vedlegg.

4.3.3 Hensikten med to typer samtaler

Hensikten med to typer samtaler var å forsøke å få tilgang på informantenes egne tanker og refleksjoner rundt det å skrive talemålsnært i sosiale medier på nett. Jeg valgte å dele intervjuene (omtalt som samtaler) i individuelle samtaler for hver enkelt informant og en gruppesamtale med alle de fire informantene. Jeg så det som hensiktsmessig å kunne gå mer i dybden på de spesifikke informanttekstene i en privat samtale med hver informant før vi samlet oss til en større gruppesamtale. Jeg ønsket at informantene skulle være så ærlige, spesifikke og komfortable som mulig, og jeg så for meg at de hadde blitt ukomfortable av å snakke om private meldinger og samtaler i en gruppe på fem. Dette i tillegg til generelle hensyn til personvern og eventuelle andre og tredjeparter som måtte dukke opp i samtalene.

4.4 Forskningssamtaler - en-til-en

I tillegg til datainnsamlingen av informantsamtaler og meldinger fra språkeksperimentet gjennomførte jeg individuelle refleksive intervju med de fire informantene. I refleksive intervju er deltakerne med på å analysere eget datamateriale og forskningsarbeid sammen med forskeren og undersøker hvordan personlige interesser og kunnskaper formes (Tjora, 2021, s. 294). Jeg velger å bruke refleksive samtaler som term videre i oppgaven, fordi intervjuene var mer en samtale og dialog, enn faktiske intervju. I de refleksive samtalene fikk informantene se og reflektere over sine egne samtaler og tekstmeldinger. Her var jeg særlig interessert i informantenes egne tanker om hvordan de selv skriver på nett, om det var noen forskjell i skrivemåte etter hvem de skriver med, hvilke plattformer de foretrekker og hvilke holdninger de har til det å skrive talemålsnært.

Informantene fikk også høre mine tanker om fenomener og trekk vi så på, og vi fikk sammen til gode samtaler rundt det. De refleksive samtalene ble gjennomført kort tid etter innsamlingen av tekstene, men jeg hadde rukket å se gjennom materialet først for å gjøre meg opp noen tanker og mulige spørsmål til informantene. Jeg hadde da en viss tentativ oppfatning av hver informants bidrag for å kunne stille spørsmål knyttet til deres individuelle samtaler. Resultatene og opptakene fra disse intervjuene bidro til både utformingen av intervjuguiden til gruppesamtalen, men var også verdifulle bidrag i videre tolkning av datamaterialet. Det ble tatt lydopptak av både de individuelle samtalene og gruppesamtalen, som i etterkant ble grovtranskribert og samlet i et skjema. Intervjuguiden til både de individuelle samtalene og gruppesamtalen ligger som vedlegg 3 og 4. Det som skiller de to samtalene er i hovedsak at

spørsmålene i gruppesamtalen er mindre «personlige» og baserer seg ikke på tekstene til informantene spesifikt, men heller om tanker og holdninger til trekk som jeg så var felles for flere av dem. Dette hensynet ble tatt for at enkeltpersonenes tekster ikke skulle «avsløres» og vises fram for de andre. Tekstene er med i kapittel 5.3.1 og ligger som egne vedlegg til slutt i oppgaven, men de er anonymisert slik at kun informanten og jeg vet hvem sine samtaler som er knyttet til hvilke pseudonymer.

4.5 Forskningssamtalen - gruppesamtalen

I gruppesamtalen var derimot fokuset på det overordnede med informantenes tanker og holdninger til dialektskriving. Her tok jeg ikke fram spesifikke samtaler eller utdrag, men hadde samlet sammen trekk jeg hadde funnet fra datamaterialet og fra de individuelle samtalene, og stilte spørsmål knyttet til det. En metodisk utfordring her er blant annet at informantene kan ha en tendens til å prøve å svare «riktig» på spørsmålene slik at de framstår i et godt lys hos forskeren (Tjora, 2021, s. 164). Andre aspekter som var viktige for meg i samtaleprosessene var å stille så «enkle og åpne» spørsmål som mulig, uten å legge ordene i munnen på informantene. Det vil si at jeg unngikk å bruke «store» ord som blant annet holdning, identitet og dialekt før informantene selv tok i bruk disse ordene. Dette grepet gjorde jeg fordi jeg ville unngå å forme informantenes svar, meninger og tanker om temaet. I stedet forsøkte jeg å stille spørsmål der informantene selv kan utdype mer eller mindre dersom de ønsker det, som for eksempel «Hvordan vil du beskrive måten du skriver på i sosiale medier?» og «Skriver du annerledes til forskjellige mottakere, i så fall hvordan og hvorfor?»

Begge typene samtaler ble tatt opp og lagret i NTNUs skysystem. De ble deretter transkribert og oppsummert for min egen del, og er min forenklete oversettelse av trondheimsdialekta og ligger derfor ikke vedlagt. I transkriberingen forsøkte jeg å oversette fra muntlig til skriftlig form, men som Tjora er det ingen objektiv oversettelse fra muntlig til skriftlig form (2021 s. 185). Han anbefaler å vurdere hvordan man skal utføre transkripsjonen ut fra hva som er nyttig i den spesifikke situasjonen, og jeg kom fram til at det ikke er nyttig å legge fram transkripsjonene i denne oppgaven ².

² Hverken samtalene eller transkripsjonene skal være hovedmaterialet for denne oppgaven, og derfor kom jeg fram til at transkripsjonene i seg selv ikke er relevante, men heller innholdet i dem. De ligger derfor ikke vedlagt oppgaven.

4.6 Datagrunnlag

Informantene mine er i samme aldersgruppe og kan sies å ha samme utdanningsbakgrunn da de alle går i samme klasse ved en videregående skole i Trondheim. Det er flere grunner til at jeg valgte å bruke ungdom i 16-årsalderen som informanter, men en av dem er fordi Opinions undersøkelse fra 2016 på vegne av Språkrådet viser at ungdom er den gruppa som i størst grad skriver talemålsnært. En annen grunn er fordi jeg som framtidig norsklektor er særlig interessert i ungdoms skrivepraksis. Barbara Johnstone har også poengtert at man som sosiolingvistikk-student bør undersøke språklige varieteter man kjenner godt fra tidligere, fordi man ikke har tid til å bli godt nok kjent med en annen varietet (2000, s. 62) når man skriver oppgaver og avhandlinger som dette.

Det er som nevnt i 4.3.1 flere masteroppgaver som i nyere tid har tatt for seg talemålsnær skriving i Trondheim, der de alle har vært til god hjelp for mitt eget prosjekt. De har vært verdifulle i og med at jeg har kunne sammenlignet funn og resultater, men også i at jeg kunne finne inspirasjon til blant annet oppbygning av oppgaven, selv om mitt prosjekt har en annen vinkling, med et annet sett informanter og data.

4.7 Hvordan tekstene ble vurdert

Målet med prosjektet mitt er å undersøke hva som kjennetegner unge trondheimeres private skriving på nett, og om det er noe mønster i til hvem og hvor informantene skriver talemålsnært og bokmål. For å kunne gjøre dette må jeg ha tydelige trekk å lete etter i datamaterialet. Her må det sies at jeg har valgt ut de trekkene som jeg mener er mest relevant og interessant for min oppgave. I følgende avsnitt vil jeg se på hvilke tidligere definisjoner som har blitt brukt for talemålsnær skriving i liknende prosjekter og masteroppgaver, før jeg presenterer min definisjon og de trekkene for trondheimsdialekta jeg har valgt for mine data. Her er det også viktig å poengtere at definisjonene andre har brukt om talemålsnær skriving og de variablene de har valgt å vektlegge, ikke automatisk vil kunne fungere for min data.

4.8 Tidligere definisjoner

I masteroppgaven til Strand undersøker hun talemålsnær skriving blant unge trondheimere på chatte-tjenesten Messenger, og vurderer om meldingene de skriver der er talemålsnære eller ikke. Strand definerer en dialektmelding som «en melding som enten inneholder minst ett morfologisk eller fonologisk trekk som er dialektalt motivert, eller som står i en kontekst hvor det er en etablert bruk av dialekt» (2018, s. 26). Uten å gå for mye inn på hennes definisjon,

ser jeg allerede at den kan by på utfordringer, blant annet fordi en ser på meldingene som en helhet som enten er talemålsnær eller ikke, og ikke vurderer enkeltordene og formene hver for seg. Jeg skal ikke vurdere definisjonen hennes etter alt som kan være problematisk ved den, men heller vurdere den opp mot hva som er relevant for min egen. Definisjonen hennes kan by på utfordringer, særlig med tanke på potensielle skrivefeil, noe som fort gjør at meldinger som ikke er ment å være talemålsnære, likevel blir vurdert som det. Et eksempel her kan være apokope som *ska* (skal) som av Strand blir vurdert som dialektal, men som i teorien kan ha vært en skrive eller slurvfeil der skriveren ikke fikk med *l*. Definisjonen til Strand utelukker blant annet også muligheten for kodeveksling og kodeblanding innad i en melding, siden den kun registrerer meldingene som talemålsnære eller standardnormerte.

I masteroppgaven til Bue ser hun på talemålsnært skriftspråk i kommentarfeltet til NRK Trøndelag, og bruker en definisjon på talemålsnær skriving som har mye til felles med Strand sin. Bue setter derimot opp tre kriterier for at en kommentar skal kunne regnes som en dialektkommentar:

1. Ytringene må inneholde språkbruk som avviker fra kodifiserte skriftnormaler
2. Avvikene må være dialektale – ikke andre «skrivefeil», emotikon, forkortelser og innslag av andre språk.
3. Avvikene må være morfologiske eller fonologiske – ikke syntaktiske

(Bue, 2019, s. 35).

Definisjonen til Bue har også flere av de samme utfordringene som Strand sin, særlig ved at den definerer kommentarene som en helhet og ikke enkeltordene og formene for seg selv. Den gir heller ikke rom for å se på kodeveksling og «language mixing» innad i en kommentar. Potensielle skrivefeil kan også være et viktig moment her og bli en feilkilde for trekk som apokope og r-bortfall i verb i presens. Det kan da bli utfordrende å vurdere om kommentarene og meldingene er dialektale avvik fra normert bokmålsform og hva som «bare» er skrive- eller slurvfeil.

4.9 Min definisjon

Det er fordeler og ulemper ved begge definisjonene nevnt ovenfor, men ingen av dem er helt dekkende for å besvare min problemstilling. For å svare på min problemstilling om hva som kjennetegner unge trondheimers private skrivemåte på nett, må jeg finne ut om den enkelte

informant i hver av tekstene skriver mer talemålsnært eller mer normriktig bokmål. Disse trekkene ligner mer på de Folkvord så på i sin masteroppgave fra 2020. Masteroppgaven til Folkvord ser på *Normer i et ikke-normert skriftspråk*, der han undersøker talemålsnær skrivning på Messenger blant unge trondheimere. Det settet med trekk jeg har valgt for å vurdere om en samtale er talemålsnær eller ikke, baserer seg til en viss grad på både på de nevnte definisjonene til Strand og Bue, men har også likhetstrekk til Folkvord sine «trondheimskriterier» (Folkvord, 2020, s. 41). I likhet med Folkvord bruker jeg trekkene for å vurdere om informantene i hovedsak skriver talemålsnært eller normriktig (i dette tilfellet utelukkende bokmål), eller om de varierer mellom dem. Det må også nevnes at heller ikke Folkvord sin definisjon er uproblematisk, da flere av disse variablene ville kunne passet for andre dialekter enn trondheimsdialekta, som for eksempel flere av de nordnorske dialektene.

Trekkene mine for trondheimsdialekta er presentert i *Tabell 1*:

Trekk	Eksempel talemålsnær form (trondheimsdialekta)	Eksempel normriktig form (bokmål)
Personlige pronomen	<i>æ, mæ, dæ, sæ</i>	<i>jeg, meg, deg, seg</i>
k- i fremlyd av spørreord	<i>kæm, ka, kor, kordan</i>	<i>hvem, hva, hvor, hvordan</i>
Noe/noen realisert som nå/nåkka/nånn overgang fra oe til å	<i>nå/no, nåkka/nokka, nånn/nonn</i>	<i>noe, noen</i>
til realisert som te	<i>te</i>	<i>til</i>
Senking og overgang fra e til æ	<i>Hær, dær, hjælp, fæst, træning</i>	<i>Her, der, hjelp, fest, trening</i>
Palatalisering	<i>mannj/mainn, baill/ballj</i>	<i>mann/ball</i>
(Kodeblanding med engelsk)		

Tabell 1

5. Analyse på formnivå

Analysene mine er basert på materiale fra fire informanter på 16 år som alle går i samme klasse ved en videregående skole i Trondheim. Ingen av informantene er oppgir at de er åpenbare avvikere av trondheimsdialekta. Først i kapittelet kommer en formanalyse av språktrekkene der jeg hovedsakelig ser på form. I formanalysen trekker jeg ikke inn den enkelte informant, men peker på mulige tendenser og trekk informantene har til felles i tekstene sine. Etter formanalysen av de informanttekstene trekkes informantene inn igjen og jeg gir dem en kort informantpresentasjon.

5.1 Formanalyse av informanttekstene og språktrekk

Formanalysen går gjennom hvilke språktrekk fra tabell 1 som jeg ser i datamaterialet i informanttekstene. Jeg gjør en overordnet analyse av hvilke former jeg ser, og viser hva informantene har til felles og hva som skiller dem. Jeg kommenterer ikke utfyllende det jeg ikke ser. Det vil si at om en informant ikke har trekket i teksten sin, vil det heller ikke bli nevnt i den første analysen. Ord og fraser som står med <sånne> er former informantene bruker i tekstene sine, altså konkrete realiseringer fra informanttekstene eller sitater fra forskningssamtalene. Ord i *kursiv* er normert variant i tråd med bokmål. Ord og fraser som står i «sånne» er ikke-normerte ord og former.

Personlige pronomen

Det ser ut til at informantene ofte utelater personlige pronomen i samtalene sine. Likevel finner jeg personlige pronomen som <æ>, <mæ>, <æå> i talemålsnær form, og <jeg> og <oss> i normriktig form. For formen <æå> tolker jeg det som om at informanten har ment «æ også», men har slått sammen formene til <æå> for de normriktige *jeg også*.

r-bortfall i presens samt i presens av å være

To av fire informanter har r-bortfall i presens samt presens av *å være*. Jeg finner r-bortfall hos den ene informanten i verbene <vaska> (presens perfektum), presens av *å være*, <e> og presensformen av *starter*, <starte>. Den andre informanten bruker kun det normriktige *er* én gang. Et trekk som også er markant i Trondheimsdialekta er r-bortfall i svake verb i presens, og jeg finner det noen steder i datamaterialet mitt, men det realiseres likevel ikke ofte nok til at jeg kan si noe om det i denne oppgaven ³.

³ Se for eksempel Fintoft og Mjaavatt, 1980, Hårstad, 2010 eller Folkvord, 2020 for mer om dette trekket.

k- i fremlyd av spørreord

To informanter bruker spørreordet *hva* i form av det talemålsnære <ka>.

Noe/noen realisert som nå/nåkka/nånn - overgang oe > å

Alle informantene har bokstavovergangen mellom o og å, og jeg finner formene <nån> <formå> der jeg antar at <-må> er en tastefeil og heller skulle vært *-nå*, slik; <fornå> som ville vært *for noe* i bokmål. Jeg finner også formene <ellernå>, der det normriktige ville vært *eller noe*, <nåkka>, <nånn> og <nå> der det normriktige ville vært *noe, noen* og *noe*.

til realisert som te

Tre informanter bruker ikke den talemålsnære varianten *te* i sine samtaler, men bruker det normriktige *til* ved flere tilfeller. En av informantene bruker både den talemålsnære varianten <te> og det normriktige (bokmål) *til* ved to tilfeller.

æ for e i tråd med tradisjonell senking

Tre informanter har *æ* for *e* i tråd med tradisjonell senking. Jeg finner tilfeller i formene som <dær>, <kjæm>, <hjælp>, <fæst>, <træning> og <fær>.

Palatalisering

Kun en informant har palatalisering i den talemålsnære varianten av det normriktige *greit* som blir til <greitj>. Jeg finner ingen andre tegn til palatalitet, for eksempel ved «itj» eller «mainn» i tekstene. Jeg finner derimot palatalisering i muntlig tale fra gruppesamtalen. Det blir vist og realisert i kapittel 6.4.1. som <manj>.

Kodeblanding med engelsk

To av informantene har flere engelske innspill i meldingene sine, men den ene har vesentlig mer enn den andre. Jeg finner kodeblanding med engelsk i former som <does the job>, <bro>, <ait bro> (ait = slang for alright), <chattes>, <foshoo> (foshoo = for sure), <mommy>, <backe>, <btw> og <deal>. Jeg finner også kodeblanding med bokmål, i formen <henter deg>.

5.2 Sammenfattende om formvariasjon

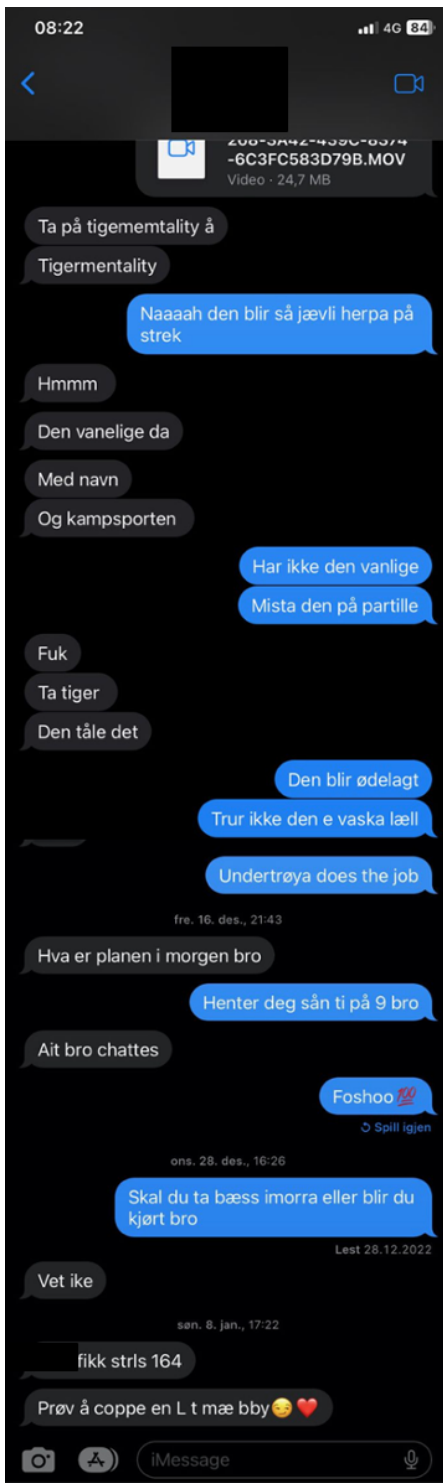
De fleste informantene bruker personlig pronomen i form av <æ> og <mæ>, men det ser likevel ut til at subjektet i form av personlig pronomen ofte utelates. To av informantene har r-bortfall av verb i presens og presens av *å være*. To informanter bruker k- i fremlyd av spørreord, realisert som <ka>, mens de to andre ikke bruker noen hv/k-spørreord. Alle informantene bruker <å> i ord som skrives med *o*, som i *noe/noen*. Tre informanter bruker <æ> i ord som skrives med *e*. Til realisert som <te>, er det kun to av informantene som har, men alle fire bruker enten <te> eller *til* i samtalene sine. For trekket palatalisering er det kun en informant som viser at han har det. To av informantene har innslag av kodeblanding med engelsk i sine samtaler, men den ene har vesentlig mer enn den andre.

5.3 Informantene

Alle informantene er 16 år, født og oppvokst i Trondheim, bor sammen med foreldrene sine og er elever i samme klasse. Alle har bokmål som sitt hovedmål i skolen og oppgir at de anser seg selv som bruker av «vanlig trondheimsdialekt». Informantene oppgir at de har mellom tre og syv timer skjermtid med mobilen per dag. Det kan tolkes som at de skriver og forholder seg til skrift relativt mye i løpet av en dag.

5.3.1 En-til-en av tekstene til informantene

Frodes tekster

Bilde 1: Frode samtale 1 med venn

Bilde 2: Frodes samtale 2 med venn

Melding 1: Hei, kommer litt forsinket til timen. Bussen kom ikke til tiden så blir litt forsen.

Melding 2: Hei, får ikke startet macen min. Den stoppet å funke igår kveld da jeg skulle oppdatere den. Hva skal jeg gjøre?

Melding 3: Backe når å stikk på kino eller finn på nåkka ikvel?

Bilde 3: Frodes bestillingsmeldinger

Lisbeths tekster

Bilde 4: Lisbeths samtale med venn

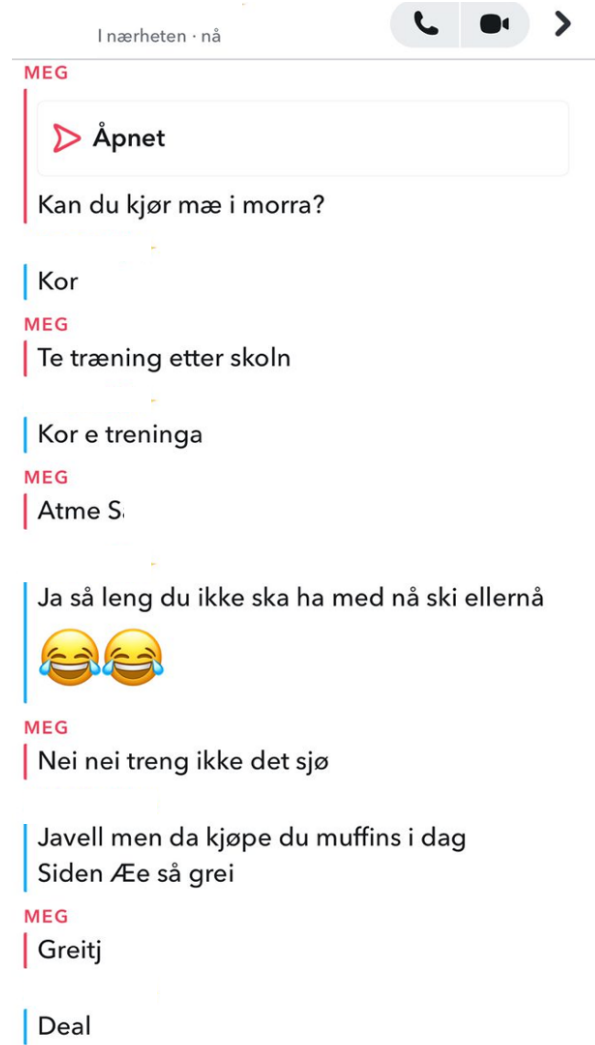
Sorry, kjæm forseint. Hunden min spist opp ytterjakka mi

Hei IT. PC-en min datt ned fra 5te etasje te 3dje etasje... kan dokker hjelp mæ

█ har fæst i kveld, blir du med?

Bilde 5: Lisbeths bestillingsmeldinger

Christians tekster

Bilde 6: Christians samtale med venn

Hei, du æ blir litt sein te timen i dag. Forsov mæ og kunna ikke bli kjørt så sitt på bussen no.

Hei, jeg har et problem med pc'en om et virus. Pc'en vil ikke skru seg på, og får ikke til å lade den.

Halla du ska vi gjør nåkka i qvuell. Fær på Dora ellns

Bilde 7: Christians bestillingsmeldinger

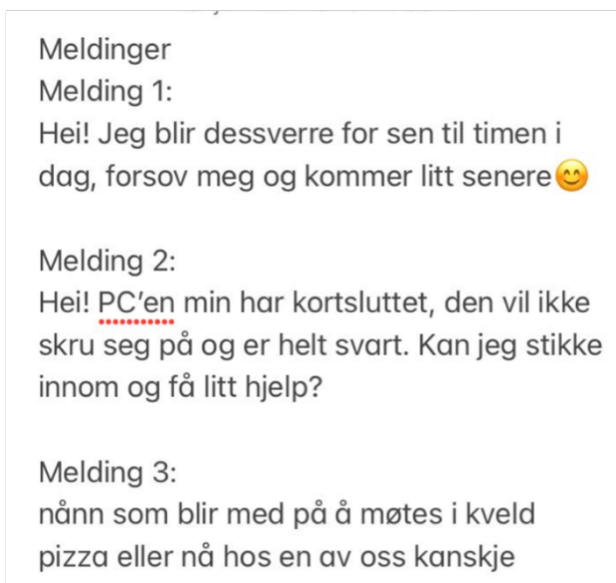
Celines tekster

Bilde 8: Celines samtale med mor

Bilde 9: Celines samtale med venn

Bilde 10: Celines bestillingsmeldinger

6. Drøfting av forskningssamtalene

Analysen av de refleksive samtalene tar for seg hva informantene selv sier (og måten de sier det på) og tenker om tekstene de har sendt inn og mer generelt om privat språkbruk. Her trekker jeg også inn sitater. Jeg har grovtranskribert de individuelle samtalene, men de ligger ikke vedlagt fordi de er min egen forenklete gjengivelse av informantenes talemål, og ikke skal utgjøre hovedmaterialet. Det er likevel interessant å trekke inn sitater fra dem fordi informantene setter ord på hva de selv tenker og mener om egen skriftbruk og hva de sier når de blir konfrontert med egen skriving. Videre er kapittel 6 drøfting og diskusjon av trekk og funn fra informanttekstene og det som har kommet fram i forskningssamtalene.

6.1 Redegjørelse av hver informant

Underkapittel 6.1 tar for seg hva hver enkelt informant snakket om i de individuelle forskningssamtalene. Jeg trekker ut de viktigste funnene i 6.1 og drøfter disse videre i underkapitlene i kapittel 6.

6.1.1 Frode

Frode oppgir selv at han har omtrent seks timer skjermtid hver dag, inkludert «scrolling» på diverse apper. Scrolling er i følge Store norske leksikon «rulling av bilde eller tekst på en dataskjerm; skjermen kan sees som et vindu mot en lang bilde- eller tekstremse som trekkes eller rulles forbi når brukeren anvender for eksempel piltaster, rullefelt eller et rullehjul på en mus» (Liseter, 2020). Frode slår fast tidlig i intervjuet at <æ skriv forskjellig te kompisan mine enn te familiegruppa der det e forskjell på valg av ord, for eksempel banneord og ufine ord skriv æ itj te familien>. Videre sier han at han skriver dialekt til foreldrene, men litt mer bokmål til resten av familien og andre voksne. Frode sier også at han skriver litt <breiere> til mamma og litt mer bokmål til pappa, men i en chat med begge foreldrene sier han at kan blande mellom å skrive dialekt og bokmål (kodeblande). Det han oppgir om dialektbruk her samsvarer i stor grad med det Røyneland og Vangnes, 2021 og Vangnes, 2019 fant om at yngre nordmenn i stor grad oppgir at de skriver dialekt i sosiale medier.

Om bestillingsmelding 1 og 2 forteller Frode at han skriver bokmål fordi det blir <mer serriøst> å skrive bokmål til lærere, trenere og andre voksne han har en formell relasjon til <det blir litt mer sånn valid da for om æ for eksempel skriv til lærern på dialekt at æ kjæm litt forseint så virke det som æ itj bryr mæ så veldig at æ gjør det>. Han kodeblander også i

muntlig tale der han i dette utdraget sier «valid» med engelsk uttale. I denne konteksten tolker jeg at han med bruken av «valid» mener noe som i form av de norske *gyldig, ordentlig, skikkelig* eller *seriøst*.

Frode poengterer også at han skriver <breiere> til venner og kompiser og at det er en del forkortelser og <slang>, som familien ikke ville hengt like mye med på om han skrev slik til dem også. I bilde 1 i samtalen med en kompis, kan jeg se at han skriver med mye såkalt <slang> eller engelske forkortelser som det kanskje heller er, da det er mye bruk forkortelser som verken er normriktig engelsk, bokmål eller «trondheimsdialekt». Det forklarer Frode med han skriver både talemålsnært, bokmål og engelsk til denne kompisen spesifikt fordi <han e litt mer der på en måte og han gjør det han også så da blir det litt mer naturlig>. Dette samsvarer med det jeg viste til i kapittel 3.3 om kodeblanding, fordi jeg tolker Frodes utsagn <han e litt mer der på en måte> som at han kodeblander og bruker «slang» fordi det er morsomt å gjøre det med denne kompisen siden han gjør det samme.

I bilde 2 i samtalen med en annen kompis er det også mange ord som Frode omtaler som «slang» og begrunner det med at <æ trur æ bruke mer slang med de æ kjenne bedre> og <et e jo itj alle som skjønne slang og da blir det litt ork og sånn hæ ka mene du med det>. Det viser til at han markerer avstand til de han tror ikke skjønner hva han mener (Androutsopoulos, 2013, s. 13). En mer gunstig kategorisering av ord Frode bruker som «slang» ville kanskje vært ungdomsspråk, forkortelser, avvik eller kodeblanding med norsk og engelsk, som vi for eksempel ser i formene <valid>, <ait bro> og <foshoo>, siden slang kan være utfordrende å enstydig definere.

<ait bro chattes> fra bilde 1 er hentet fra Frodes kompis, der han bruker det Frode kaller for «slang». Likevel er det med <chattes> interessant å koble til det Hårstad et al., (2021, s. 137) skriver om at vi kan si at «vi snakkes» når vi faktisk skriver til hverandre. Her skriver kompisen <chattes>, noe jeg ut fra konteksten i samtalen deres tolker betyr at de «skrives», men samtidig er situasjonen at Frode skal hente kompisen, og det kan derfor også tyde på at han med <chattes> mener «snakkes» muntlig når de møtes.

De samme type svarene og forklaringene på hvorfor informantene skriver bokmål til noen, ser jeg også at Strand (2018) fant i svarene til sine informanter der de særlig lister tre faktorer som avgjør om de velger bort dialektskrivingen og heller skriver bokmål. Disse tre grunnene

handler om samtalepartneren er fra Trondheim eller ikke, graden av formalitet, og dersom de opplever at det vil hemme forståelsen å skrive på dialekt. Faktorene ser jeg igjen i det flere av mine informanter oppgir om hvorfor de velger den ene eller andre koden.

Frodes bruk av personlige pronomener er det utfordrende å finne noe konkret mønster i. Jeg ser at Frode bruker både <jeg> og <æ> og kan kodeblande mellom å bruke dem innad i samme samtale. Til å begynne med forklarer han at han ikke visste at han gjorde det. Da jeg konfronterte Frode med at han gjør det sier han etter at han har tenkt over saken, <Ja nånn gang tar æ faktisk mæsjøl i å skriv bokmål uten at æ vet koffer æ gjør det også ser æ på setninga og bare faen her har æ skrevve bare bokmål og da slætta æ det og skriv om på trøndersk>. Det tyder på at Frode faktisk er bevisst på at han blander mellom å bruke <æ> og <jeg>, når han velger å bruke den ene eller andre koden. Videre spør jeg om det ikke er greit å skrive bokmål, og da svarer Frode «ja jo det ejo greit men det e corny da». Sist i kapittel 6 kommer et underkapittel om hvilken plass bokmålsskriving har i informantenes skrivepraksis.

6.1.2 Lisbeth

Lisbeth oppgir at hun har omtrent fem timer skjermtid hver dag inkludert «scrolling» på diverse apper. Hun slår også fast at hun liker bedre å skrive enn å snakke og ringe, men at hun ofte blir ringt av venner og familie fordi de ikke «gidder» å skrive. Lisbeth skriver hovedsakelig talemålsnært til alle, både venner og familie, men forteller om forrige sommer da hun hadde sommerjobb og skrev bokmål til sjef og kolleger. Det forklarer hun med at «æ føl det e mer ånkli og æ villa at dæm sku ta mæ mer serriøst». I samtalene hun sendte inn, ser jeg at hun skriver talemålsnært til både lærere, trenere og andre voksenpersoner. Dette er særegent for Lisbeth, da det ikke er tendensen blant de andre informantene mine. Hun sier også at hun ikke vet hvordan hun skal oppsummere måten hun skriver på, men at <æ skriv my dialekt da så dialekt for the win kanskje?>

6.1.3 Christian

Christian oppgir at han har omtrent fire timer skjermtid hver dag, inkludert «scrolling» på diverse apper. Videre sier han at han foretrekker å skrive framfor å ringe, men at han gjerne snakker i telefon også, <nånn gang e det my lettere å bare ringe viss det hadd blitt my å skriv, men det spørs på kæm det e da, æ ringe itj kæm som helst for ka som helst>. Christian sier at han ikke tenker noe særlig over hvordan han skriver, og sier at han skriver <brei>

trondheimsdialekt, kanskje med vilje også fordi <æ syns jo det e gøy å vær litt brei og drøy i språket, men det e mæst te vænna å sånn da>. Til voksne, trenere og andre han har en formell relasjon til sier Christian at han skriver bokmål. Det kommer også fram i teksene han har sendt inn og i bestillingsmeldingene. Til foreldre og familie sier han at han skriver talemålsnært, men ikke er like <brei> som til venner. Da jeg konfronterer Christian med at det jo virker som han tenker over hvordan han skriver, svarer han med <hmm ja når æ tenke over det no, så tenke æ jo kanskje over koss æ skriv te folk da. Æ visst itj egentli at æ gjor det>.

6.1.4 Celine

Celine oppgir at hun har omtrent tre-fire timer skjermtid hver dag, inkludert «scrolling» på diverse sosiale medier og apper. På spørsmål om hun noen gang tenker over hvordan hun skriver sier hun <innimellom hvis det e nånn ord som når æ skriv me vænna mine høres veldig rar ut på trøndersk, så blir æ sånn ska æ skriv det på bokmål eller på trøndersk og bare jah>. Hun begrunner dette med at <det ser bare domt ut å skriv bokmål>. Videre spør jeg om hun har eksempler på ord som høres <domt> ut. Da svarer hun <ja eller for eksempel trønderske ord som slutta på -a og i bokmål slutta på -er, da blir æ usikker og vet ikke ka æ ska skriv>. Det hun sier her samsvarer med det ene språktrekket som blant annet Martin Folkvord brukte som definisjon av en «dialektmelding» i sin masteroppgave: flertallsbøying av substantiv, både sterke og svake hankjønnsord, og svake intetkjønnsord ⁴.

Celine sier hun skriver bokmål til foreldrene sine fordi hun de ikke forstår dialektskriving og <dæm e litt sånn ånkli på en måte> ⁵, noe som samsvarer med det Frode også sier om samme sak. Det samme fant også Strand for sine informanter. På spørsmål om hva hun tenker om hvorfor hun skriver talemålsnært til venner, sier hun at det er fordi det går kjappere og hun slipper å tenke så mye og gjøre om på ting i hodet før hun skriver, <da kan æ bare skriv lissom>. Det tolker jeg som om hun mener at å skrive dialekt er mer økonomisk fordi hun slipper å bruke mer tid og krefter enn nødvendig på å formulere seg, noe som samsvarer med det Androutsopoulos lister om at den digitale skrivingen blir økonomisk (se kap. 3.1). Om «slang» og forkortelser sier Celine at hun bruker noen forkortelser, og at hun kan bruke «slang» av og til, men jeg ser ikke realiseringer av det i tekstene hennes. Ved spørsmål om

⁴ Jeg vurderte å bruke dette språktrekket for mitt prosjekt også, men finner få eksempler på det i mitt datamateriale. Det er likevel verdt å nevne at det ofte blir sett på et «trondheimstrekk», og er særlig interessant når en av mine informanter på 16 år har lagt merke til og setter ord på det selv.

⁵ <Ånkli> betyr *ordentlig* i normriktig bokmål

måten hun skriver på handler om relasjonen til samtalepartneren, svarer hun at <med nånn så lægg æ for eksempel på ekstra vokal eller nåkka så æ ikke ska høres så sur ut, så da skriv æ heller nånn ord, ja med mange aaa for eksempel og ok som o-k-i eller o-k-å>. Celine oppsummerer måten hun skriver privat på som <bokmål te familie og trøndersk te vænna. Bokmål te andre voksne, lærera og trænara for da blir æ tatt mer serriøst>.

6.2 Oppsummerende drøfting

Analysen av gruppesamtalen fokuserer hovedsakelig på informantenes språk, tanker og holdninger til talemålsnær skrijving på nett. I gruppesamtalen gikk jeg ikke spesifikt inn på de innsendte tekstene. Jeg ba likevel informantene tenke tilbake til samtaler de ofte har eller har hatt tidligere, i håp om det skulle være enklere for dem å sette ord på de valgene de tar. Formanalysen tar utgangspunkt i gruppesamtaleguiden som ligger vedlagt, men tar kun med utvalgte punkter som har relevans for oppgaven. De tre punktene jeg velger å trekke inn i er hvilke chatte-apper informantene bruker, hva det betyr å skrive talemålsnært og hvilken rolle samtalepartneren spiller for valg av skrivemåte. Her er det også interessant å trekke inn sitater fordi informantene selv setter ord på hva de tenker og mener om egen og andres skriftbruk.

6.3 Valg av chatte-apper og preferanser

Alle informantene oppgir at de foretrekker å skrive over å ringe og oppgir at de hovedsakelig bruker Snapchat til kommunikasjon med venner og andre i samme aldersgruppe. Det stemmer overens med det Røyneland og Vangsnes så på om samme tematikk, der de fant at Snapchat er det sosiale mediet som ble brukt av flest elever i den videregående skolen, og viser til en brukerskare på 94% (2021, s. 362). Informantene mine oppgir også at de ikke bruker Snapchat med familie og andre voksenpersoner, men heller SMS eller iMessage. Det virker tilsynelatende som det er «ut» og lite attraktivt for ungdom med for eksempel Messenger, som er chatte-appen Lande, Strand og Folkvord undersøker bruken av i sine masteroppgaver. Deres oppgaver er henholdsvis fra 2017, 2018 og 2020, og har informanter som er eldre enn mine informanter (21-26 år mot mine på 16 år), som jo kan ha noe å si for valg av app og chatte-tjeneste.

Røyneland og Vangsnes fant også at 75,5% av elever i deres undersøkelse bruker Messenger, og viser til at det ikke er overraskende at Snapchat og Messenger er blant de sosiale plattformene flest oppgir at de skriver dialekt (2021, s. 362). Et raskt google-søk viser også at

Messenger er den meldingstjenesten flest i Norge foretrekker og at 74% av nordmenn over 18 år har en profil på plattformen (Ipsos, 2022), noe som samsvarer med det Røyneland og Vangsnes fant i deres undersøkelse blant elever. I Ipsos-artikkelen er det formuleringen «over 18 år» som er interessant for mitt prosjekt og som kan styrke antakelsen min om at Messenger er lite attraktivt for norske ungdommer i dag. Videre viser google-søket at overskrifter som «Facebook har fullstendig mistet grepet på unge brukere» (Svardal, 2022) og «Dramatisk nedgang i Facebook-bruk blant de yngste» (ContentMarketing, 2022), noe som også forsterker slutningen min, selv om Røyneland og Vangsnes for tre år siden fant at 75,5% av elever i videregående skole brukte det. Enigheten blant informantene mine om at de bruker Snapchat til kommunikasjon med venner er også indikasjon på at Messenger ikke er like populært blant unge lengre, som blant litt de litt eldre aldersgruppene. Informantene mine viser også til at de bruker flere apper til kommunikasjon med venner, men at de ulike appene har ulikt bruksområde og funksjon. Informantene poengterer særlig at bruken av apper som TikTok og Instagram er en egen aktivitet, altså en form for «scrolle-aktivitet» som innebærer mer konsumpsjon enn produksjon.

Informantene forteller at Snapchat er den mest brukte kommunikasjonsplattformen fordi en via Snapchats «Snap Map» kan se hvor venner befinner seg, når de er aktive og når de skriver. «Snap Map» er en kart-funksjon som lar brukerne se hvor venner befinner seg ved hjelp av mobilens lokasjonsinnstillinger. En kan få opp et virtuelt og interaktivt kart som lar deg se hvor Snapchat-vennene befinner seg og hvem de er sammen med (Haugan, 2017). En annen forsterkende faktor de trekker fram er at chattene i Snapchat forsvinner etter 24 timer, noe de påpeker er <godt> fordi det blir mindre meldinger og samtaler å holde styr på og navigere i. Jeg tolker det som om at de mener det er både stressende og uoversiktlig å skulle ha samme type samtale på for eksempel SMS, iMessage eller Messenger fordi det er mye tekst der fra tidligere samtaler, og at det er mer ryddig og oversiktlig med Snapchat. En informant sier noe jeg mener er særlig interessant for begrunnelsen deres av valg av app. Han sier at han føler det «haster» mer med en SMS eller iMessage-melding fordi han ikke får det så ofte, og at samtaler i Snapchat ofte forsvinner i mengden om han sender og får mange «snapper» samtidig, <men ei melding e sånn oi den må æ sjekke med en gang>. Kanskje kan dette tyde på at de samtalene informantene har på Snapchat ikke er så viktige som samtaler de har via SMS eller iMessage.

6.4 Betydningen av og bevisstheten om å skrive på dialekt

En informant trekker særlig fram at å skrive på dialekt <e en del av kordan man fremstille sæ sjøl. Du skriv sånn og sånn fordi du e dærfra>, noe de andre informantene også sier seg enige i. Det tolker jeg som om at de mener det er viktig å uttrykke hvor de er fra, og at språkbruken deres på nett har en tett kobling med identiteten deres og hvordan de ønsker å fremstå. Flere informanter poengterer at de ikke bevisst skriver talemålsnært, men at de gjør det fordi det er det de er vant med og at det er det som faller dem naturlig. Hos de jevnaldrende vennene deres, som de skriver med i informanttekstene, ser det ut til at tendensen er å skrive dialekt, mens tendensen til familie og andre voksenpersoner lener mer mot normriktig bokmål. Som språkbrukere må informantene orientere seg i ulike skrivepraksiser som oppstår gjennom språklig og sosial tilpasning.

Ved spørsmål om det er foreldrene deres som har lært dem å skrive på dialekt, er alle avkreftende og sier at de ikke har lært det noe sted. De sier likevel at de har tatt det fra andre generasjoner, og viser til eldre søsken, familie og venner som er mer jevnaldrende enn foreldre og lærere. Det kan tolkes som om at de ikke er bevisste over at de faktisk har lært det fra dem de nevner, og tenker at det ikke er noen forskjell på å lære noe fra noen og å «ta det fra noen». Dette kan tyde på at informantene mine er lite bevisste på egen skrivemåte og hvor de har lært det.

Den ene informanten kommer med et interessant innspill som de andre også er enige i, om at dialektskriving er forbeholdt å skrive med mobilen og at det ikke er like naturlig og ikke går like «kjapt» å skrive dialekt på PC med et stort tastatur. Kjapt tolker jeg her som at det er mer økonomisk å skrive dialekt. En annen informant sier at <å ha hendern på tastaturet gjør nå med hjernen min sånn at æ tenke oi no ska æ skriv bokmål eller mer jobb og skolerlevant da og litt mer formelt>. Det sier de andre informantene seg enige i, men de sier også at det ikke er sånn motsatt vei, med bokmålsskriving på mobilen, for da sier de at de ikke tenker over det. Et annet interessant sitat fra samme informant er om valg av skrivemåte; <det kjæm veldig automatisk da og det e itj sånn at æ ser æ får en snap fra en kompis i Oslo å tenke no må æ svar på bokmål nei>. Dette styrker også poenget mitt med at informantene mine er relativt lite bevisste på valgene de tar knyttet til skrivemåte.

6.4.1 Relasjon til samtalepartneren

Alle informantene er enige i at relasjonen til samtalepartneren er den faktoren som teller mest for hvordan de skriver. To av informantene sier at de skriver <breiar> på Snapchat fordi <det e sånn manj ville prata enkli>⁶. De er også enige i at SMS og iMessage forbeholdt mer formelle og <ånklie> samtaler og relasjoner, og at de derfor skriver mest til venner på Snapchat, men til familie og voksenpersoner via SMS eller iMessage. Det styrker også tanken min fra ovenfor om at samtalene de har på Snapchat kanskje ikke anses som like viktige. Informantene sier også at de har flere «venner» på Snapchat enn de har kontakter på mobilen, og mener det er lettere å «finne» og bli kjent med nye mennesker via Snapchat fordi man kan legge andre til uten å ha tilgang på mobilnummeret eller brukernavnet deres. Man kan blant annet legge til nye venner via Snapchats «Quick Add» som er en funksjon der Snapchat foreslår nye venner basert på hvem du allerede har som venn eller hvilke kanaler du abonnerer på.

Om spørsmål om informantene blir påvirket av hvordan samtalepartneren skriver, svarer to av dem at de plukker opp <diverse ord og slang>, og legger seg litt på samme nivå som samtalepartneren sin. Samtidig motsier de seg selv, da de tidligere i samtalen sa at språkbruken var tett koblet opp mot identiteten deres, og at de derfor ikke bevisst endrer skrivemåte etter hvem de skriver med, eller hvem de får en Snap fra. Jeg konfronterer dem med det de sa i de individuelle samtalene, der Frode innrømte i at han noen ganger tar seg selv i å skrive bokmål uten å vite hvorfor han gjør det, og at når han ser at han har skrevet bokmål, endrer det. Christian innrømte i den individuelle samtalen at når han tenker over det, så tenker han over hvordan han skriver til folk, men at han ikke visste at han gjorde det. Celine innrømte at når noen ord høres <rar> ut på trøndersk, skriver blir hun usikker på om samtalepartneren skjønner hva hun mener og derfor kanskje skriver ordet på bokmål. Det informantene sier om tankene deres kan forstås som sosiale sanksjoner der de tar seg selv i å skifte eller blande kode eller dialekt, og dermed bevisst avstår fra å gjøre det fordi det ikke er passende for situasjonen og konteksten de er i. Dette kan ses i sammenheng med teorien om språklig tilpasning, der informantene velger den koden, stilen eller dialekten som oppnår en viss grad av sosial aksept hos samtalepartneren.

⁶ <enkli> er *ordentlig* i bokmål

Et annet interessant poeng er at informantene i den ene forskningssamtalen er bevisste over at de endrer på måten de skriver på etter hvem de skriver med, og at de selv oppdager at de avviker fra det de «normalt» sett gjør. I motsetning til den andre forskningssamtalen der de sier de ikke visste at de gjorde det. De er alle enige i og sier at det er viktig for dem å skrive på dialekt for å uttrykke hvem de er, men de viser samtidig lite bevissthet om valgene de faktisk tar. Samtidig er de jo bevisste når de setter ord på det og innrømmer at de endrer skrivemåte.

Informantene diskuterer med hverandre om grunnen til at de endrer skrivemåte underveis i samtalen kan være for å skape flyt og at det kanskje ville vært lettere om begge parter skrev tilnærmet likt, eller om begge parter skriver sin egen dialekt og ikke <pynte på den>. Særlig dette utsagnet om <pynte på den> er interessant, da det konkret viser til at de endrer og pynter på skrivemåten sin for å nærme seg samtalepartneren. Her tolker jeg «pynter» som om at de endrer skrivemåte og legger språket nærmere for eksempel bokmål fordi de ønsker å fremstå som mer formell og <valid da> som Frode poengterte. Kanskje «pynter» de fordi de ønsker å uttrykke en annen identitet enn de egentlig har?

I begge samtalene om til hvem det skrives talemålsnært til, er det flere likhetstrekk til det Strand undersøkte og fant i sin masteroppgave, *Hvis æ skriv bokmål te nån av trondheimsvennan mine så får æ kjeft for at æ har blitt så fin* (2018). Jeg spurte ikke eksplisitt i samtalene om hvorfor informantene velger å skrive dialektnært, men likevel ble det en naturlig del av samtalene fordi jeg ledet dem dit ved å spørre om hvem de skriver talemålsnært til. Frode sa blant annet at <det e corny da> å skrive bokmål. Celine sa at <det ser bare domt ut å skriv bokmål> og at hun noen ganger tenker over at visse ord på trøndersk høres rare ut, så derfor kan hun heller skrive dem på bokmål. Jeg ser flere fellestrekk i grunner til at mine informanter skriver talemålsnært, som samsvarer med det Strand fant for sine informanter i 2018. Jeg diskuterer dette mer utfyllende i kapittel 6.6.

6.4.2 Tanker og holdninger

Alle informantene begrunner hvorfor de skriver på dialekt med at de ønsker å uttrykke hvor de er fra og hvem de er, og de trekker samtidig fram fordelene med at det går raskere og er mer effektivt enn å skrive bokmål. Om spørsmål om hva de tenker hvis noen av deres dialektskrivende venner begynner å skrive bokmål til dem, svarer de at de nok ville sett negativt på det. Den ene informanten mener at å legge om til for eksempel bokmål når en er

vant til å skrive dialekt, er som å gi slipp på den man er og et forsøk på å skjule identiteten sin. Det kan ha med å gjøre at å endre dialekten kan bli oppfattet som at en bevisst ikke vil tilpasse seg situasjonen. Samtidig innrømmer han at han selv kan bli påvirket av andre i en samtale, og som nevnt over kan «pynte på» dialekten sin. En annen faktor de trekker fram som positivt med dialektskriving er at det er <chillere>, noe jeg tolker som at de mener skrivinga de driver med til venner og kjente er lite formell, uanstrengt og avslappet, som alle tre er adjektiv som gjerne blir knyttet til «vernacular»-nivået på engelsk.

6.5 Hva er typiske «trondheimsting» ifølge en ung trondheimer?

To av informantene sier at trondheimsdialekta kjennetegnes av <korte og konkrete utsagn, for eksempel; æ, mæ, dæ, masse enkeltbokstava som d, e, vokaler og bruk av æ, ø og å i mange ord>. En informant sier at -a ending i stedet for -er ending er vanlig i trondheimsk og gir eksempelet biler som blir til <bila>. En annen sier at å endre på endinger som i for eksempel at skolen blir til <skoln> er en typisk «trondheimsting». Sammen nevner informantene også flere bokstavoverganger og trekk de mener er typisk for trondheimsdialekta, og de peker særlig på bruken av i til e, i til > te, og e > æ, i for eksempel <dæ, mæ og træning> som er i tråd med tradisjonell senking. De nevner også at «slang», forkortelser og bruk av engelske ord og uttrykk er en stor del av skrivemåten deres, men kun to av informantene bruker engelske ord i tekstene sine.

De trekkene informantene nevner, er også noen av de samme jeg har satt som trekk for trondheimsdialekta; til realisert som *te*, senking og overgang fra *oe* > å i *noe/noen* realisert som *nå/nåkka/nånn*. Trekket til > te, som alle informantene er enige om er en «trondheimsting», er interessant at de nevner siden kun én av informantene faktisk bruker formen <te> i tekstene de sendte inn, mens resten bruker *til*. Det andre trekket de nevner om *oe* > å, tar derimot alle informantene i bruk. Jeg kan se at informantene har klare oppfatninger, «krav» og tanker om hva som er «trondheimsting» og hva som er korrekt måte å skrive trondheimsdialekt på, mens de imidlertid ikke oppfyller disse kriteriene selv, men påstår at de gjør det.

6.6 Betydningen av bokmålsskrivinga

Asif Agha viser til at en som språkbruker alltid må forholde seg til språkbruk i hverdagslivet, og at en alltid forhandler med og mellom språknormer avhengig av hvilken situasjon en er i

(2007, s. 135-136). Det kan jeg se i at informantene mine ordlegger seg ulikt til de ulike mottakerne, som for eksempel i bestillingsmeldingene der tre av fire informanter velger en annen kode, altså bokmål, enn dialekten de oppgir at de i utgangspunktet bruker. Det viser at de forhandler mellom språknormer avhengig av hvem de skriver med eller til og hvilken situasjon de er i. Alle informantene mine er, som nevnt i 6.4.1 enige i at relasjonen til samtalepartneren er den faktoren som teller mest i de valgene de tar for hvordan de skriver. Det samme fant blant annet Strand i sin masteroppgave (2018). Videre i underkapittelet skal jeg forsøke å tolke de formene jeg fant i materialet og det informantene selv sa i forskningssamtalene. Strand fant blant sine informanter at de ble særlig påvirket til å skrive bokmål av tre faktorer, som jeg så vidt nevnte i 6.1 også.

1. Dersom samtalepartneren ikke er fra Trondheim
 2. Grad av formalitet
 3. Dersom de opplever at det vil hemme forståelsen
- (Strand, 2018, s. 50).

Disse faktorene anser jeg som relevante og viktige for det mine informanter forteller om de valgene de tar. Røyneland og Vangsnes poengterer også i artikkelen at «[...] For mange norske ungdommar er det vanleg å ta i bruk trekk frå eit breitt språkleg repertoar –inkludert dialekttrekk og andre unormerte trekk –i private samanhengar på sosiale medium (2021, s. 357).

I datamaterialet ser jeg også at informantene mine er fleksible i de tilnærmingene og valgene de tar om hvilke koder de skal bruke i hvilke situasjoner. Informantene navigerer mellom å bruke bokmål, trondheimsdialekt og innslag av engelsk, og tar disse valgene i tråd med hvem samtalepartneren er. Det viser det at de i høy grad evner å akkommodere og tilpasse seg de ulike språklige kontekstene de befinner seg i, selv om de selv sier at de ikke er bevisste over det.

Informantene trekker fram at om de skriver med noen som er fra langt nok unna Trondheim, legger de seg på <litt samme nivå>. Hvor grensa «langt nok unna Trondheim» går, har jeg ikke undersøkt i denne oppgaven, men det kom fram i gruppesamtalen at informantene mente at <grænse for Trondheim går på Ranheim, alt nord for det e bare ja nordtrønder da>. Nå skal ikke jeg spekulere i om kommune og fylkesgrensene er riktige, men det er likevel interessant

å vise til at informantene mine er opptatt av det og at det er viktig for dem. Christian trekker fram at dersom han skriver med noen fra Oslo, prøver han å unngå å bruke ord han tror samtalepartneren synes er vanskelig å forstå, og legger derfor skrivinga nærmere bokmål. Slik kan jeg si at Christian bevisst konvergerer fordi han opplever egen skrivemåte som hemmende for forståelsen. Frode sier at <det e jo itj alle som skjønne slang og da blir det litt ork og sånn hæ ka mene du med det> og legger om eller bruker andre koder, fordi samtalepartneren ikke skjønner hva han mener, som jo også samsvarer med denne faktoren. Celine innrømmer at noen ord <høres veldig rar ut på trøndersk> og kan i noen tilfeller kodeblande med bokmål og trondheimsdialekt-skriving fordi hun ikke ønsker å skape reaksjoner i form av misforståelser. Altså konvergerer hun gjennom å tilpasse språket sitt. Samtidig sier Celine at <det ser bare domt ut å skriv bokmål>, noe jeg forstår som om at hun ikke liker å skrive bokmål til de hun kjenner godt, og foretrekker å skrive dialekt med dem fordi hun vil passe inn blant vennene sine som også skriver dialekt. Hun sier også at hun alltid skriver bokmål til foreldrene sine, som vi ser at hun gjør i bilde 8, men forteller at det er fordi foreldrene skriver bokmål til henne og at det derfor hadde vært unaturlig å skrive dialekt til dem. På den andre siden, noe som er særlig interessant, er at hun forteller at bestemoren skriver <brei trondheimsdialekt> til henne, men at hun synes det er <rar> og derfor alltid svarer på bokmål. Det viser at hun bevisst divergerer i denne spesifikke situasjonen. Det kan tenkes er fordi hun opplever det som ubehagelig eller <rar> at bestemoren prøver å nærme seg ungdomsidentiteten hun viser gjennom å skrive dialektnært, og at hun derfor bevisst velger å ikke gjøre det samme som bestemoren - altså for å markere avstand.

Under gruppesamtalen diskuterer informantene med hverandre, og meg for så vidt, at grunnen til at de endrer skrivemåte, kan være at de prøver å skape flyt i samtalen. Flyt tolker jeg som om at de ønsker å konvergere og tilpasse seg fordi de ikke ønsker reaksjoner i form av misforståelser eller at de behøver å forklare seg noe mer enn nødvendig. De trekker også fram <pynte på dialekten>. Ved å <pynte> på dialekten, mener informantene at de blander dialektskriving med bokmål, altså at de kodeblander. Jeg tolker det som at de opplever «pynting» som noe negativt for identiteten deres, og at bokmålsskriving skaper avstand, mens dialektskriving skaper nærhet og tilhørighet.

Eksemplene nevnt her er treffende for alle faktorene (1., 2., og 3.) og stemmer overens med både det Strand 2018 fant blant sine informanter, men også med det Røyneland og Vangsnes

2021 viser til om at norsk ungdom har et bredt repertoar av trekk de tar i bruk i ulike sosiale sammenhenger.

7. Avslutning

7.1 Oppsummering

I dette prosjektet har jeg sett på trekk i unge trondheimeres skrivepraksis på nett og hvilke oppfatninger de selv har om ulike skrivepraksiser. I kapittel 5.1 og 5.2 presenterte jeg til de viktigste kjennetegnene for informantenes dialektskriving. Disse er personlige pronomener realisert som <æ>, <mæ> og <dæ>, *noe/noen* realisert som <nå>, <nåkka> og <nånn>, *til* realisert som <te>, og *æ* for *e* i tråd med tradisjonell senking. Informantene bruker disse for å markere dialektale trekk i skrivinga si. Trekkene jeg ser i informanttekstene samsvarer også til en viss grad med det informantene selv sier om egen skriving og om hva de mener er «typiske trondheimsting». Om hvem det skrives dialektnært til, er relasjon til samtalepartneren den sterkeste faktoren. Om hvem det skrives normriktig til (i dette tilfellet utelukkende bokmål), er samtalepartneren, grad av formalitet på samtalen og om skrivemåten kan antas å hemme forståelsen mellom partene de viktigste faktorene, sett bort fra den ene informanten som stort sett skriver dialektnært uansett relasjon til samtalepartneren og grad av formalitet.

Informantene forklarer også selv at språkvalgene de tar, avhenger av relasjon til samtalepartneren, men ut fra det de sier, forstår jeg det som at det handler mye om identitetskonstruksjon også. Jeg tolker det slik fordi de viser en felles enighet da den ene informanten sier at å skrive på dialekt <e en del av kordan man fremstille sæ sjøl. Du skriv sånn og sånn fordi du e dærfra>. I tillegg kommer det implisitt fram i forskningssamtalene at konvergering og divergering er noe de faktisk er bevisste på at de gjør når de får tenke seg om.

Det er altså flere faktorer som spiller inn på skrivepraksis, men mye tyder på at relasjon til samtalepartner, grad av formalitet, forståelse og identitetskonstruksjon er de viktigste faktorene. I informanttekstene ser jeg at informantene i høy grad evner å akkommodere, tilpasse seg og navigere i de ulike språklige kontekstene de befinner seg i, selv om de sier i forskningssamtalene at de ikke er bevisste på det. De opptrer, som Solveig Strand også konkluderer med i sin masteroppgave, som språk-kameleoner som evner å tilpasse seg enhver situasjon de står ovenfor. Som nevnt tidligere er det flere steder informantene har diskrepans mellom det de rapporterer, og det de faktisk produserer i skrift. Det gjør det utfordrende å

finne mønstre og struktur i skrivepraksisene deres. Likevel er variasjonen og fraværet av mønstre i seg selv spennende.

Selv om jeg på langt nær kan konkludere med et konkret svar i denne oppgaven, kan jeg slå fast at dialektskriving har stor betydning i informantenes livsverden. Dette utpeker seg fordi informantene visuelt viser det i tekstene sine, men også fordi de eksplisitt sier at å skrive dialektnært er både viktig og naturlig for dem for å markere tilhørighet og avstand til andre.

7.2 Videre forskning

Gjennom arbeidet med dette prosjektet har jeg gått inn i en tematikk som i løpet av få år har blitt undersøkt av flere andre i Norge, eksempler på disse har blitt nevnt i tidligere kapiteler, men blant andre Røyneland og Vangsnæs har vært forbilder her. Jeg har til dels støttet meg på tidligere forskning i feltet, men har samtidig hatt en annen vinkling med andre informanter, andre metoder og annet datamateriale enn hva som har blitt gjort tidligere. I prosessen har jeg også gjort meg opp tanker om at med utviklingen og bruken av sosiale medier og skrivingen som foregår der, bør det forskes mer på sammenhengene mellom skrivingen som foregår i sosiale medier og hvilken innvirkning det har på formell skriving i skole og jobb-sammenheng. Det er også flere trekk og faktorer som kjennetegner både «trondheimsskriving» og «ungdomsskriving» som jeg bevisst har utelatt med tanke på omfang og hensikt i denne oppgaven, men som kunne vært undersøkt i en større og mer kvantitativ undersøkelse. I min oppgave skiller jeg ikke mellom «ungdomsskriving» og «trondheimsskriving», men jeg nevner ungdomsspråk i sammenheng med «slang», forkortelser og kodeblanding med norsk og engelsk i kapittel 6. Det gjør jeg fordi flere av informantene påpeker i informantsamtalene at disse termene henger tett sammen med det de selv mener er ungdomsidentitet og «ungdomsskriving». Det hadde blant annet, som jeg også var inne på tanken om for denne oppgaven, vært interessant å se videre på kodeblanding mellom norsk og engelsk, «slang», og hvilken plass engelsk er i fremmarsj til å få i både skrift og tale hos norsk ungdom.

Litteraturliste

- Agha, A. (2006). *Language and Social Relations. Studies in the Social and Cultural Foundations of Language*. Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511618284>
- Akselberg, G. (2008). Talevariasjon i Noreg. I H. Sandøy, G. Akselberg, U. Røyneland & B. Mæhlum (red.), *Språkmøte: innføring i sosiolingvistikk* (Vol. 2). Cappelen akademisk forlag.
- Androutsopoulos, J. (2011). Language change and digital media: A review of conceptions and evidence. I *Standard Languages and Language Standards in a Changing Europe* (s. 145–159). Novus. https://lanchart.hum.ku.dk/research/slice/publications-and-news-letters/publications/Tore_Kristiansen_and_Nikolas_Coupland_Eds._Standard_Languages_and_Language_Standards_in_a_Changing_Europe.pdf#page=145
- Androutsopoulos, J. (2013). Code-switching in computer-mediated communication. I S. C. Herring, D. Stein & T. Virtanen (Red.), *Handbook of the Pragmatics of CMC*. (s. 667-694). De Gruyter Mouton.
- Blikstad-Balas, M. (2016). *Literacy i skolen*. Universitetsforlaget.
- Blom, J. P & J. J. Gumperz (1972). Språkstrukturers sosiale betydning: Om kodeskifte i et norsk lokalsamfunn. I J. Engh et al (red.) *Språksosiologi*. (s. 97-127). Universitetsforlaget.
- Bue, S. N. (2019). «æ græmmes» – En sosiolingvistisk studie av dialekt og skriftspråklig variasjon i kommentarfeltene på NRK Trøndelags Facebook-side [Masteroppgave]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- ContentMarketing. (2022). «Dramatisk nedgang i Facebook-bruk blant de yngste». Hentet 3. mai 2023 fra <https://contentmarketing.no/dramatisk-nedgang-i-facebook-bruk-blant-de-yngste/>
- Coupland, N. (2001). Introduction. Sociolinguistic theory and social theory. I: Coupland, Nikolas et al. (red.): *Sociolinguistics and social theory*. (s.1–26). Routledge.
- Fintoft, K. & Mjaavatn, P. E. (1980). *Språksosiologiske forhold i Trondheim bymål*. Tapir.
- Folkvord, M. S. (2020). «Normer i et ikke-normert skriftspråk» En studie av talemålsnær skrivning på Facebook Messenger blant trondheimere. [Masteroppgave]. Universitetet i Bergen.
- Giles, H. & Powesland, P (1975). Speech style and social evaluation. I Erickson, F. (1978). Academic Press. *Language in Society*, 7(3), 428–433.
<https://doi.org/10.1017/S0047404500005820>
- Haugan, A. M. (2017). «Snapchat: Snapchats nye funksjon kan brukes til å avsløre utroskap - Snap map byr på problemer». Klikk.no. Hentet 3. mai 2023 fra

<https://www.klikk.no/teknologi/snapchat-snapchats-nye-funksjon-kan-brukes-til-a-avsløre-utroskap-4419617>

- Hårstad, S. (2020). Språk på nettet - tilnæringsmåtar i digital språkbruk. I R. Neteland & L. I. Aa (Red.), *Master i norsk : metodeboka*. (s. 140-153). Universitetsforlaget.
- Hårstad, S., Lohndal, T., & Mæhlum, B. (2017). *Innganger til språkvitenskap : teori, metode og faghistorie*. Cappelen Damm akademisk.
- Hårstad, S., Mæhlum, B., & Ommeren, R. (2021). *Blikk for språk : Sosiokulturelle perspektiver på norsk språkvirkelighet*. Cappelen Damm Akademisk.
- Ipsos, (2022). Status for sosiale medier i Norge Ipsos SoMe-tracker Q2'22. Hentet 3. mai 2023 fra https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/publication/documents/2022-08/Ipsos%20SoMe-%20Q2%2722_presseinfo_sosiale%20medieplattformer.pdf
- Johnstone, B. (2000). *Qualitative Methods in Sociolinguistics*. Oxford University Press.
- Lande, T. M. (2017). «My kjedelige grena i ol ass». *Stilistisk variasjon i en gruppechat på Facebook*. [Masteroppgave]. Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet.
- Liseter, I. M.: scrolling i Store norske leksikon på snl.no. Hentet 3. mai 2023 fra <https://snl.no/scrolling>
- Lüders, M. (2015). Researching social media: Confidentiality, anonymity ad reconstructing online practices. I H. Fossheim & H. Ingierd (red.), *Internet research etichs*. Cappelen Damm.
- Neteland, R., & Aa, L. I. (2020). *Master i norsk : metodeboka 2*. Universitetsforlaget.
- Nilep, C. (2006). “Code Switching” in Sociocultural Linguistics. *Colorado Research in Linguistics*, 19. <https://doi.org/10.25810/hnq4-jv62>
- Nystad, H. (2020). «Hvooorfor SNAKKER vi forskjellig når vi skriver??». *En sosiolingvistisk studie av stilvariasjon i tekstmeldinger*. [Masteroppgave]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Røyneland, U. (2008). Språk- og dialektkontakt. I H. Sandøy, G. Akselberg, U. Røyneland, B. Mæhlum (red.), *Språkmøte: innføring i sosiolingvistikk* (Vol. 2). Cappelen akademisk forlag.
- Røyneland, U., & Vangsnes, Øystein A. (2021). Joina du kino imårgå? Ungdomars dialektskriving på sosiale medium. *Oslo studies in language*.
- Språkrådet. (2018). *Bruker og befolkningsundersøkelse 2018*. Hentet 10.mai 2023 fra https://www.sprakradet.no/globalassets/vi-og-vart/rapporter-og-undersokelser/20181016_sprakradet_brukerundersokelse-2018_rapport.pdf
- Strand, S. E. (2018). «Hvis æ skriv bokmål til nån av trondheimsvennan mine så får æ kjeft

- for at æ har blitt så fin» En sosiolingvistisk studie av språkbruk på Messenger* [Masteroppgave]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Stæhr, A. (2015). Sociale medier og hverdagssprog. I F. Gregersen & K. T. (red.), *Hvad ved vi nu - om danske talesprog* (s. 152-164). Sprogforandringscentret.
- Stæhr, A.C. (2018). Sproglig etnografi – Sociale medier og kommunikativ refleksivitet. I A.C. Stæhr & K.M. Mortensen (red.), *Sociale medier og sprog. Analytiske tilgange* (s. 217–252). København: Samfundslitteratur.
- Svardal, Y. G. (2022). «Facebook har fullstendig mistet grepet på unge brukere». Hentet 3. mai 2023 fra <https://www.kom24.no/facebook-instagram-linkedin/facebook-har-fullstendig-mistet-grepet-pa-unge-brukere/443312>
- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4.utg.). Gyldendal.
- Van Ommeren, R. (2016). *Den flerstemmige språkbrukeren : en sosiolingvistisk studie av norske bidialektale* [Doktorgradsavhandling, NTNU]. NTNU Open. https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/2428730/Rikke%20van%20Ommeren_PhD.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Vangsnes, Øystein Alexander, 2019: Dialekt i sosiale medium – det norske perspektivet. I: Gabriella Sandström (red.): *Språk i Norden 2019*, s. 94–109. <https://tidsskrift.dk/sin/index>
- Vázquez Carranza, A. (2017). What is language for sociolinguists? The variationist, ethnographic, and conversation-analytic ontologies of language. *Linguistik Online*, 83(4), 115. <https://doi.org/10.13092/lo.83.3788>
- Wiese, H. (2018). Language Situations: A method for capturing variation within speakers' repertoires. *Methods in dialectology XVI*. Peter Lang.

